

Datum 2015-05-08

FI Dnr 14-14414

Finansinspektionen
Box 7821
SE-103 97 Stockholm
[Brunnsgatan 3]
Tel +46 8 787 80 00
Fax +46 8 24 13 35
finansinspektionen@fi.se
www.fi.se

FI:s metoder för bedömning av enskilda risktyper inom pelare 2

Sammanfattning

Finansinspektionen (FI) publicerade i september 2014 promemorian Kapitalkrav för svenska banker (kapitalkravspromemorian) som bland annat beskriver FI:s ställningstaganden avseende ett flertal av de kapitalkravsbestämmelser som införts i svensk rätt till följd av genomförandet av kapitaltäckningsdirektivet. Som beskrivs i kapitalkravspromemorian kan kapitalkraven delas upp i två pelare. De i tillsynsförordningen detaljreglerade kapitalkravsberäkningarna benämns ofta pelare 1. Pelare 2 är samlingsnamnet för de regler som styr företagets interna kapitalutvärdering och FI:s översyns- och utvärderingsprocess, i vilken FI:s samlade kapitalbedömning utgör en viktig del.

Denna promemoria beskriver de metoder FI har för avsikt att använda för att bedöma kapitalkravet inom ramen för pelare 2 för tre viktiga risktyper. Dessa risktyper är kreditrelaterad koncentrationsrisk, ränterisk i bankboken och pensionsrisk.

- För kreditrelaterad koncentrationsrisk avser FI att bedöma kapitalkravet för namnkoncentration, branschkoncentration och geografisk koncentration med en metod som baseras på Herfindahl-index för företag som använder schablonmetoden för kreditrisk och med en metod som är en kombination av Herfindahl-index och Gordy-Lütkebohmerts metod för företag som har tillstånd att använda internmetoden för kreditrisk.
- För ränterisk i bankboken avser FI att bedöma kapitalkravet med en metod som mäter den påverkan skillnader i räntebindningstider och löptider mellan företagets tillgångar och skulder har på företagets ekonomiska värde i olika räntescenarier.
- Vad gäller pensionsrisk avser FI att bedöma kapitalkravet med en så kallad trafikljusmetod som liknar en metod FI använder inom

försäkringsområdet. Vissa justeringar krävs för att metoden ska passa inom bankområdet.

FI avser att använda de metoder som beskrivs i denna promemoria i den samlade kapitalbedömningen från och med översyns- och utvärderingsprocessen 2015. Som beskrivs i kapitalkravspromemorian och i avsnitt 6 i denna promemoria avser FI att därefter kvartalsvis publicera resultaten av bedömningarna på gruppnivå för de tio största företagsgrupperna. De kapitalkrav som FI publicerar för de tio största företagsgrupperna till och med publiceringstillfället som avser 30 juni 2015 baseras på schablonbelopp för de risktyper som beskrivs i denna promemoria.

1	Introduktion och riskövergripande frågor	4
1.1	Bakgrund och syfte.....	4
1.2	Övergripande rättsliga förutsättningar.....	4
1.3	Genomförande och genomlysning.....	8
1.4	Metodernas omfattning.....	8
1.5	Alternativa metoder	9
1.6	Typ av kapital	12
2	Kreditrelaterad koncentrationsrisk.....	13
2.1	Bakgrund och syfte.....	13
2.2	FI:s ställningstagande	14
2.3	Inkomna synpunkter avseende avsnitt 2.....	14
2.4	Jämförelse med FI:s tidigare metod.....	14
2.5	Skälen till FI:s ställningstagande.....	15
2.6	Beskrivning av FI:s metod	17
3	Ränterisk i bankboken.....	25
3.1	Bakgrund och syfte.....	25
3.2	Eba:s riktlinjer	29
3.3	FI:s ställningstaganden	29
3.4	Inkomna synpunkter avseende avsnitt 3.....	30
3.5	Skälen till FI:s ställningstaganden.....	32
3.6	Beskrivning av FI:s metod	34
3.7	Beräkningsgrunder	43
4	Pensionsrisk	46
4.1	Bakgrund och syfte.....	46
4.2	FI:s ställningstagande	47
4.3	Inkomna synpunkter avseende avsnitt 4.....	47
4.4	Skälen till FI:s ställningstaganden.....	48
4.5	Beskrivning av FI:s metod – trafikljusmetoden inom pelare 2 baskrav	50
5	Samvariation mellan pensionsrisk och ränterisk	61
5.1	Introduktion	61
5.2	FI:s ställningstagande	61
5.3	Skälen till FI:s ställningstagande.....	61
6	Genomlysning	62
6.1	Introduktion	62
6.2	Inkomna synpunkter avseende avsnitt 6.....	62
6.3	Ytterligare förtydliganden avseende genomlysning	63
7	Konsekvensanalys.....	65
1	Bilaga 1: Instruktion för ifyllande av mall för informationsinhämtning avseende ränterisk i bankboken.....	70
1.1	Om mallen	70
1.2	Grundinformation	70
1.3	Avancerad information.....	74
1.4	Enkät kring optionsrisk	74
1.5	Enkät kring basisrisk	75

1 Introduktion och riskövergripande frågor

1.1 Bakgrund och syfte

Finansinspektionen (FI) beskriver i promemorian Kapitalkrav för svenska banker¹ (kapitalkravspromemorian) FI:s ställningstaganden för ett flertal av de kapitalkravsbestämmelser som införts i svensk rätt till följd av genomförandet av kapitäläckningsdirektivet². Som beskrivs i kapitalkravspromemorian kan kapitalkraven delas upp i två pelare. De i tillsynsförordningen³ detaljreglerade kapitalkravsberäkningarna benämns ofta pelare 1. Pelare 2 är samlingsnamnet för de regler som styr företagens interna kapitalutvärdering och FI:s översyns- och utvärderingsprocess, i vilken FI:s samlade kapitalbedömning utgör en viktig del.

Den samlade kapitalbedömningen utgår från en allsidig analys av företaget och beaktar i vilken utsträckning ett företag behöver hålla extra kapital för att täcka risker eller riskelement som inte täcks av pelare 1. Detta extra kapital benämns fortsättningsvis *pelare 2 baskrav*.

FI uttalar i kapitalkravspromemorian att myndigheten har för avsikt att publicera dokument som beskriver FI:s detaljerade metoder för att bedöma kapitalkravet för enskilda risktyper inom ramen för den samlade kapitalbedömningen. Denna promemoria beskriver de metoder FI avser att använda för att bedöma kapitalkraven inom pelare 2 baskrav för tre betydande risktyper och beaktar inkomna kommentarer på den remisspromemoria som publicerades den 12 december 2014. De aktuella risktyperna är pensionsrisk, kreditrelaterade koncentrationsrisker samt ränterisk i bankboken⁴.

1.2 Övergripande rättsliga förutsättningar

Denna promemoria beskriver FI:s metoder för att bedöma kapitalkraven inom ramen för pelare 2 för pensionsrisk, kreditrelaterad koncentrationsrisk samt ränterisk i bankboken. De rättsliga förutsättningar som beskrivs nedan gäller för samtliga tre risktyper.

¹ FI Dnr 14-6258. Publicerad på fi.se den 10 september 2014.

² Europaparlamentets och rådets direktiv 2013/36/EU av den 26 juni 2013 om behörighet att utöva verksamhet i kreditinstitut och om tillsyn av kreditinstitut och värdepappersföretag, om ändring av direktiv 2002/87/EG och om upphävande av direktiv 2006/48/EG och 2006/49/EG.

³ Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 575/2013 av den 26 juni 2013 om tillsynskrav för kreditinstitut och värdepappersföretag och om ändring av förordning (EU) nr 648/2012.

⁴ Tillsynsförordningen skiljer mellan ränterisk i handelslagret och ränterisk för positioner som inte ingår i handelslagret. Ränterisk för positioner som inte ingår i handelslagret benämns ofta ränterisk i övrig verksamhet eller ränterisk i bankboken. FI har valt att använda benämningen ränterisk i bankboken i denna promemoria.

Kapitaltäckningsdirektivet och tillsynsförordningen utgör ett införlivande på EU-nivå av de nya kapital- och likviditetsreglerna i den globala Basel 3-överenskommelsen. I den utsträckning kapitaltäckningsdirektivets bestämmelser inte omfattades av gällande rätt har dessa bestämmelser genomförts genom nya lagar, förordningar och myndighetsföreskrifter eller genom justeringar i befintligt regelverk (se prop. 2013/14:228). Vissa författningsändringar har även gjorts för att komplettera bestämmelserna i tillsynsförordningen. Kapitaltäckningsdirektivet har bland annat genomförts genom den nya lagen (2014:968) om särskild tillsyn över kreditinstitut och värdepappersbolag (tillsynslagen). Tillsynsförordningen och genomförandet av kapitaltäckningsdirektivet har vidare medfört att ett flertal lagar och regler har upphävts, bland annat lagen (2006:1371) om kapitaltäckning och stora exponeringar.

Pelare 2 är samlingsnamnet för de regler som styr företagens interna kapitalutvärdering och FI:s översyns- och utvärderingsprocess, i vilken FI:s samlade kapitalbedömning utgör en viktig del. Den samlade kapitalbedömningen är beteckningen för FI:s bedömning av enskilda företags risker och kapitalkrav, och beaktar både risker som täcks av pelare 1 och sådana som inte gör det. Bestämmelser om översyns- och utvärderingsprocessen finns i artiklarna 97–101 i kapitaltäckningsdirektivet.

I 10 kap. 2 § tillsynslagen bemyndigas regeringen, eller den myndighet som regeringen utser, att meddela föreskrifter om de omständigheter som ska beaktas vid fastställandet av en lämplig nivå för kapitalbasen i samband med den översyn och utvärdering av ett företag som FI ska göra enligt kapitaltäckningsdirektivet.

Regeringen har i 9 § förordningen (2014:993) om särskild tillsyn och kapitalbuffertar föreskrivit att FI i sin tillsyn ska följa bestämmelserna i artiklarna 97–101 i kapitaltäckningsdirektivet. I artikel 97 i direktivet anges bland annat att de behöriga myndigheterna på grundval av denna översyn och utvärdering ska fastställa om den kapitalbas som institutet förfogar över är tillräcklig för att täcka institutets risker, den så kallade samlade kapitalbedömningen. Bedömningen utgår från en allsidig analys av företaget och omfattar alla krav enligt kapitaltäckningsdirektivet och tillsynsförordningen. Kapitaltäckningsdirektivet nämner specifikt de risker som täcks av pelare 1 och vissa risker som inte täcks av pelare 1 i artiklarna 74–87.

I artikel 73 i kapitaltäckningsdirektivet finns ett krav på att instituten ska ha infört sunda, effektiva och heltäckande strategier och processer för att fortlöpande värdera och upprätthålla internt kapital som till belopp, slag och fördelning enligt deras uppfattning är tillräckligt för att täcka arten och nivån på de risker som de är eller kan bli exponerade för. Artikel 73 behandlar företagets interna kapitalutvärdering och berörs inte närmare i denna promemoria (se dock avsnitt 1.1 och 1.5). Denna promemoria syftar till att beskriva FI:s metoder för bedömningen av tre risktyper, som inte beaktas i pelare 1, i den samlade kapitalbedömningen.

Kraven i artiklarna 73–87 har genomförts genom 6 kap. 1– 3, 4 a, 4 b och 5 §§ lagen (2004:297) om bank- och finansieringsrörelse (LBF) samt 8 kap. 3–8 §§ lagen (2007:528) om värdepappersmarknaden (LV), 5 kap. 6 § tillsynslagen samt i föreskrifter på lägre nivå än lag.

I artikel 98 i kapitaltäckningsdirektivet fastställs de tekniska kriterierna för översyns- och utvärderingsprocessen. I artikeln anges bland annat att institutens exponering för och hantering av koncentrationsrisker samt institutens exponering för ränterisker i samband med andra verksamheter än handel ska omfattas. FI:s riskbedömning inom ramen för översyns- och utvärderingsprocessen ska dock omfatta alla risker som ett institut är exponerat för och begränsar sig inte till de riskkategorier som omnämns i kapitaltäckningsdirektivet. Pensionsrisk utgör exempel på en sådan väsentlig risk som FI beaktar inom ramen för översyns- och utvärderingsprocessen men som inte specifikt omnämns i direktivet.

Direktivet reglerar inte vilken metod som ska tillämpas i riskbedömningen inom ramen för översyns- och utvärderingsprocessen. Denna fråga lämnas alltså till FI att bestämma. Eba har emellertid utfärdat riktlinjer till de nationella tillsynsmyndigheterna i syfte att specificera de gemensamma förfarandena och metoderna för översyns- och utvärderingsprocessen (enligt bemyndigande i artikel 107.3), se Guidelines on common procedures and methodologies for the supervisory review and evaluation process (SREP), EBA/GL/2014/13, publicerad den 19 december 2014. Riktlinjer utfärdade av Eba är inte rättsligt bindande, men nationella tillsynsmyndigheter och de institut som omfattas ska ”med alla tillgängliga medel söka följa dessa”.⁵ De metoder FI avser att använda stämmer överens med grundprinciperna i riktlinjerna från Eba, det vill säga att kapitalkrav för pelare 2-risker tillkommer utöver pelare 1. Riktlinjerna från Eba är principbaserade och avser inte att detaljreglera val, utformning och tillämpning av specifika metoder. Eba har vidare fått i uppdrag att utarbeta en europeisk tillsynshandbok om tillsyn över finansiella institut i EU, vilken kan komma att ha viss inverkan på utformningen av FI:s översyns- och utvärderingsprocess.

Regeringen betonar i prop. 2013/14:228 s. 229 vikten av att den så kallade pelare 2-processen är transparent. FI har i 2 kap. 1 § tillsynslagen getts möjlighet att besluta om ett särskilt kapitalbaskrav som är företagspecifikt, vilket skulle kunna betyda att FI inte kan lämna ett generellt besked om sin riskbedömning. Det är emellertid så att vissa risker som inte täcks av pelare 1 är gemensamma för alla företag med den typ av exponeringar som det då är fråga om. Genom att FI utvecklar metoder och en generell bedömningspraxis

⁵ Artikel 16.3 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1093/2010 av den 24 november 2010 om inrättandet av en europeisk tillsynsmyndighet (Europeiska bankmyndigheten), om ändring av beslut nr 716/2009/EG och om upphävande av kommissionens beslut 2009/78/EG.

för skilda risktyper säkerställs likabehandling av företagen. Av 3 § förordningen om särskild tillsyn och kapitalbuffertar framgår även att FI på sin webbplats ska tillhandahålla de allmänna kriterier och metoder som tillämpas vid översyns- och utvärderingsprocessen.

Proportionalitetsprincipen är en allmän rättsprincip som förenklat innebär att en åtgärd ska vara skälig i proportion till syftet med åtgärden. Bestämmelserna i tillsynsförordningen och kapitaltäckningsdirektivet står i överensstämmelse med proportionalitetsprincipen. I kapitaltäckningsdirektivet kommer detta bland annat till uttryck i artikel 97.4 som stadgar att de behöriga myndigheterna ska fastställa hur ofta och hur ingående översyn och utvärdering enligt punkt 1 ska genomföras med beaktande av storleken, systemviktigheten, arten, omfattningen och komplexiteten hos verksamheten i berört institut, och att de i samband med detta ska beakta proportionalitetsprincipen. Med hänvisning till denna princip kan FI komma att välja att inte tillämpa de metoder som redovisas i denna promemoria på vissa mindre företag, exempelvis då FI:s informationsinhämtning skulle kunna medföra en oproportionerlig börda ställt i relation till syftet med metoderna.

Bestämmelsen om särskilt kapitalbaskrav i 2 kap. 1 § tillsynslagen ger FI rätt att besluta att ett företag ska ha ett kapitalbaskrav utöver den miniminivå som annars gäller (det vill säga utöver vad som krävs enligt tillsynsförordningen och lagen [2014:966] om kapitalbuffertar). FI har rätt att besluta om ett särskilt kapitalbaskrav om FI i samband med en översyn och utvärdering anser att det behövs för att täcka risker som företaget är eller kan bli exponerat för och risker som företaget utsätter det finansiella systemet för. Beslut om ett särskilt kapitalbaskrav kan dessutom fattas om företaget inte uppfyller, eller det är sannolikt att institutet inom tolv månader inte längre kommer att uppfylla, kraven i 6 kap. 1–3, 4 a, 4 b och 5 §§ LBF om bland annat soliditet och likviditet, riskhantering och genomlysning eller motsvarande bestämmelser i 8 kap. 3–8 §§ LV.

FI har i kapitalkravspromemorian behandlat det särskilda kapitalbaskravet och FI:s samlade kapitalbedömning. FI uttalar bland annat att FI i normalfallet inte kommer att fatta något formellt beslut om särskilt kapitalbaskrav. I stället kommer FI att informera varje företag om FI:s samlade kapitalbedömning avseende företaget. Ett formellt beslut kommer endast att fattas i de fall det anses nödvändigt.

FI behöver för sin riskbedömning inom ramen för översyns- och utvärderingsprocessen inhämta och analysera uppgifter från enskilda företag. FI har vidare inom ramen för sin tillsynsverksamhet möjlighet att begära in uppgifter från enskilda företag (se bland annat 13 kap. 3 § LBF och 6 kap. 1 § tillsynslagen).

1.3 Genomförande och genomlysning

Metoderna som beskrivs i denna promemoria kommer från och med 2015 att användas av FI i den samlade kapitalbedömningen under översyns- och utvärderingsprocessen. Efter att den samlade kapitalbedömningen slutförts under år 2015 avser FI att publicera de kapitalkrav som FI:s metoder resulterar i per risktyp som del i den överordnade publiceringen av kapitalkraven för de tio största företagen på gruppnivå (se avsnitt 6).

1.4 Metodernas omfattning

1.4.1 Metodernas roll och FI:s samlade kapitalbedömning

FI avser att använda de metoder som beskrivs i denna promemoria för alla banker, kreditmarknadsföretag och värdepappersbolag som står under FI:s tillsyn (dessa benämns "företag" i denna promemoria) då FI genomför en samlad kapitalbedömning för dessa och förutsatt att detta är befogat med avseende på proportionalitetsprincipen enligt nedan.

Det är för närvarande endast beträffande de tio största företagsgrupperna som FI genomför en årlig samlad kapitalbedömning. Övriga företag och företagsgrupper blir föremål för en samlad kapitalbedömning mer sällan, om inga tecken finns på förhöjd risk i företaget. Detsamma gäller på solonivå för de flesta av de företag som ingår i större företagsgrupper. Den europeiska bankmyndigheten (Eba) har fastställt riktlinjer om myndigheternas översyns- och utvärderingsprocesser som, när de genomförts i Sverige, kan medföra att ytterligare företag kommer att beröras av FI:s översyns- och utvärderingsprocess. Se ytterligare kommentarer om detta under avsnitt 1.5.4.

När FI genomför en samlad kapitalbedömning för mindre företag kan FI, med beaktande av proportionalitetsprincipen, komma att avstå från att göra en bedömning av vissa enskilda risktyper, inklusive de som omfattas av metoderna i denna promemoria, om dessa risktyper bedöms vara av mindre betydelse i en sammantagen bedömning av företagets risknivå. I denna promemoria avser begreppet mindre företag alla företag utom de tio största.

1.4.2 Bedömning på grupp- och solonivå

När det gäller företagens kapitalkrav för de risktyper som behandlas i denna promemoria är FI:s avsikt att primärt göra en bedömning av detta på gruppnivå, baserat på företagsgruppens konsoliderade situation och utifrån de metoder som anges i promemorian. I den samlade kapitalbedömningen på solonivå för de företag som ingår i gruppen kommer utgångspunkten därför vara kapitalkravet på gruppnivå för respektive risktyp. Utifrån detta kommer en bedömning göras av hur stor del av det på gruppnivå bestämda kapitalkravet som ska fördelas ut till respektive företag i gruppen. Fördelningen kommer baseras på separata bedömningar. Dessa bedömningar kan vara gjorda utifrån

de metoder som presenteras i denna promemoria eller utifrån alternativa fördelningsmetoder som inte berörs i promemorian.

1.4.3 Metodernas framtida utformning

Kapitalkraven för banker, kreditmarknadsföretag och värdepappersbolag har genomgått omfattande förändringar de senaste åren. Denna process är inte avslutad. Omfattande justeringar planeras vad gäller kapitalkraven under pelare 1, bland annat till följd av en övergripande översyn av regelverket för internmetoden⁶, införande av nya schablonmetoder⁷, och införande av en ny permanent golvregel⁸. Kapitalkrav baserat på företagets bruttosoliditet är också under införande⁹. Även kapitalkraven under pelare 2 kan ändras framöver, både till följd av internationella initiativ och till följd av svenska överväganden och behov.

FI följer och deltar aktivt i internationell utveckling av regelverk och metodtillämpning och avser att löpande utvärdera de svenska kapitalkraven, och FI:s metoder för att beräkna dessa, för att säkerställa att de risker företagen är exponerade mot, och de risker företagen medför för det finansiella systemet, kapitaltäcks i tillräcklig grad. Det följer av detta att de metoder som presenteras i denna promemoria kan komma att förändras framöver. Metoderna kommer emellertid att användas så som de presenteras i denna promemoria fram tills att FI meddelar annat.

1.5 Alternativa metoder

1.5.1 Bakgrund

Det finns ett stort antal olika metoder för att bedöma de risktyper som behandlas i denna promemoria. I vissa fall använder företagen i sin verksamhet och i sin interna kapitalutvärdering interna metoder som skiljer sig från de metoder FI avser att använda. FI har tidigare i många fall baserat sin samlade kapitalbedömning avseende de risktyper som beskrivs i denna promemoria på de metoder företagen använder i sin interna kapitalutvärdering. FI behöver därför ta ställning till om, och i så fall i vilken utsträckning, resultatet av företagets IKU i enskilda fall ska påverka FI:s samlade kapitalbedömning för de tre risktyper som behandlas i denna promemoria. Företagens interna

⁶ Se exempelvis Reducing excessive variability in banks' regulatory capital ratios, A report to the G20, BCBS, publicerad 12 november 2014 (<http://www.bis.org/bcbs/publ/d298.pdf>).

⁷ För en översikt av den föreslagna nya schablonmetoden för kreditrisk, se Revisions to the Standardised Approach for credit risk, Consultative Document, BCBS, publicerad 22 december 2014 (<http://www.bis.org/bcbs/publ/d307.pdf>).

⁸ Se Capital Floors: the design of a framework based on standardised approaches, Consultative Document, BCBS, publicerad 22 december 2014 (<http://www.bis.org/bcbs/publ/d306.pdf>).

⁹ För en beskrivning av möjligt bruttosoliditetskrav och FI:s ställningstagande om detta, se promemorian Bruttosoliditetskrav för svenska banker (FI Dnr 14-16911), publicerad 8 december 2014.

metoder kan i vissa fall vara mer träffsäkra, men de är också mer komplicerade och kan därmed medföra en större modellrisk, det vill säga en risk för att modellerna blir missvisande.

1.5.2 FI:s ställningstagande

FI avser att använda FI:s metoder i myndighetens bedömning av företagens kapitalkrav inom pelare 2 (pelare 2 baskrav) för kreditrelaterad koncentrationsrisk, ränterisk i bankboken och pensionsrisk. Detta innebär att företagens kapitalkrav i den samlade kapitalbedömningen både kan överstiga och understiga det kapitalkrav företagen själva beräknar i sin interna kapitalutvärdering.

FI förväntar sig att ett företag i sin interna kapitalutvärdering använder de metoder som det anser är lämpligast och som bäst beaktar dess riskbild, operationella förutsättningar eller andra faktorer. Sådana metoder kan skilja sig från de metoder FI beskriver i denna promemoria. I de fall FI:s metoder inte beaktar vissa riskelement som FI anser normalt är av underordnad betydelse, men där dessa riskelement bedöms vara betydelsefulla för ett enskilt företag, förväntar sig FI att det aktuella företaget beaktar sådana riskelement i de metoder som ligger till grund för företagets interna kapitalutvärdering.

1.5.3 Inkomna synpunkter avseende avsnitt 1.5

Svenska Bankföreningen framför att standardiserade metoder kan medföra att bankerna inte längre har incitament att ha interna metoder för riskbedömning. Bankföreningen anser därför att FI:s metoder bör användas för benchmarkanalyser och inte som beräkningsgrund för kapitalkrav.

Sparbankernas Riksförbund framför att företagen på sikt kan gå över till FI:s metoder vilket skulle leda till mer schabloniserade bedömningar i bankernas interna kapitalutvärderingar, och att enklare metoder behövs för banker som inte ingår bland de tio största. Vidare efterfrågas en fördjupad beskrivning av vad FI avser med ”mindre företag” och vad som avses med mindre betydande risktyper för sådana företag.

Kommuninvest anser att proportionalitetsprincipen även bör användas för större företag i den utsträckningen enskilda risktyper är av mindre betydelse för dem, och att FI:s informationsinhämtning bör anpassas därefter.

Finansbolagens Förening menar att FI:s metoder inte nödvändigtvis ger relevanta resultat för mindre, specialiserade institut och efterlyser en utförligare redovisning av de begränsningar de olika metoderna kan ha för sådana företag. Vidare påpekar Finansbolagens Förening att det är viktigt att förenklade metoder inte i sig leder till högre kapitalkrav för mindre företag då detta skulle kunna leda till att deras konkurrensmöjligheter försämras.

1.5.4 Skälen till FI:s ställningstagande

I valet av metoder för bedömning av enskilda risktyper inom pelare 2 har FI gjort en avvägning mellan å ena sidan detaljnivå och träffsäkerhet, och å andra sidan enkelhet, transparens och behovet av tillräcklig kapitaltäckning och låg modellrisk. I avvägningen har FI beaktat den inneboende modellrisken som kan antas öka ju mer finkalibrerad en metod är. Avvägningen har resulterat i metoder som är robusta och tillräckligt träffsäkra, och som väl uppfyller FI:s syfte med den samlade kapitalbedömningen.

Det är av stor vikt att företag i sin interna kapitalutvärdering fortsätter att använda de metoder för beräkning av sina kapitalkrav som de anser är lämpligast och som bäst beaktar deras riskbild, operationella förutsättningar eller andra faktorer. Sådana metoder kan skilja sig från de metoder FI använder i sin samlade kapitalbedömning. För att skapa en konsekvent bedömning av företagens kapitalkrav kommer FI:s egna metoder dock ligga till grund för FI:s bedömning av företagens kapitalkrav.

FI kommer i sitt löpande tillsynsarbete fortsätta undersöka företagens riskhantering och deras metoder för att mäta sina risker. I fall FI ser tecken på brister i företagens riskmätning kan FI komma att vidta lämpliga åtgärder. Vilka dessa åtgärder är beskrivs dock inte i denna promemoria.

FI har, i de metoder som nu föreslås, valt att inte beakta vissa riskelement som FI anser normalt är av underordnad betydelse för företagen. I de fall riskelement som inte beaktas i de metoder som presenteras i denna promemoria är betydelsefulla för enskilda företag är det kritiskt att företagen beaktar sådana riskelement i sin interna kapitalutvärdering.

Remissinstanserna noterar att det är oklart hur metoderna som presenteras i denna promemoria ska tillämpas på företag som ännu inte varit föremål för översyns- och utvärderingsprocess. Ebas riktlinjer om översyns- och utvärderingsprocesser är ännu inte genomförda i Sverige. FI har därför skäl att återkomma i frågan om hur proportionalitetsprincipen ska beaktas vad avser bedömning av kapitalkrav för specifika risktyper i pelare 2.

I de fall ytterligare företag kommer att beröras av de metoder som presenteras i denna promemoria kommer dessa företag att meddelas detta. Företagen behöver alltså inte lämna in de uppgifter som krävs för att FI ska kunna genomföra beräkningar enligt de metoder som presenteras i denna promemoria, om företaget inte har fått en specifik förfrågan om detta.

1.6 Typ av kapital

FI uttalar i kapitalkravspromemorian att pelare 2 baskrav som huvudregel ska kapitaltäckas enligt samma kapitalfördelning som pelare 1-kapitalkravet, som i detta avseende inkluderar de statiska buffertkraven (kapitalkonserveringsbuffert, systemriskbuffert och buffertar för övriga och globala systemviktiga institut). I kapitalkravspromemorian anges emellertid att avsteg från huvudregeln kan göras för specifika risktyper. FI vill därför klargöra att myndigheten anser att det är huvudregeln som ska gälla för kapitalkravet avseende kreditrelaterad koncentrationsrisk, ränterisk i bankboken och pensionsrisk. Detta innebär att dessa kapitalkrav ska kapitaltäckas med åtminstone 74 procent kärnprimärkapital för de fyra storbankerna och med åtminstone 65 procent kärnprimärkapital för övriga företag.

2 Kreditrelaterad koncentrationsrisk

2.1 Bakgrund och syfte

Kapitalkravet för kreditrisker i pelare 1 har utformats utifrån ett antagande att företagens kreditportföljer är fullt diversifierade i alla dimensioner. Antagandet om full diversifiering gäller för bedömningen av kapitalkrav för kreditrisk i pelare 1 enligt både schablonmetoden och internmetoden. Kreditrelaterade koncentrationsrisker uppstår när enstaka individuella exponeringar, eller grupper av exponeringar vars fallissemangrisk uppvisar en betydande grad av samvariation, är så pass stora att riskvikterna inte fullt ut fångar den risk som dessa exponeringar, eller grupper av exponeringar, medför. Eftersom de ytterligare risker sådan koncentration ger upphov till inte beaktas i pelare 1 så behöver FI en metod för att bedöma det kapitalkrav som sådana risker medför inom pelare 2 baskrav.

Koncentrationsrisk kan uppstå på olika sätt. Denna promemoria behandlar koncentrationsrisk avseende koncentration mot enskilda motparter (namnkoncentration), koncentration mot enskilda branscher (branschkoncentration) och koncentration mot enskilda länder eller regioner (geografisk koncentration).

Den metod som FI avser att använda för att bedöma kapitalkravet för koncentrationsrisk inom pelare 2 baskrav ersätter den metod som sammantaget beskrivs i tre tidigare promemorior om koncentrationsrisker:

- ”Kreditrelaterade koncentrationsrisker”, daterad den 31 mars 2009, som berör företag med IRK-tillstånd.¹⁰
- ”Kreditrelaterade koncentrationsrisker”, daterad den 31 mars 2009, som berör företag som använder schablonmetoden.¹¹
- ”Bedömning av kapitalbehov för koncentrationsrisker”, daterad den 1 oktober 2009.¹²

¹⁰ http://www.fi.se/upload/30_Regler/50_Kapitaltackning/metod_IRK_090331NY.pdf

¹¹ http://www.fi.se/upload/30_Regler/50_Kapitaltackning/metod_schablon_090331NY.pdf

¹² http://www.fi.se/upload/30_Regler/50_Kapitaltackning/riskbedomning_tillsyn/bedomning_SKB_091001.pdf

2.2 FI:s ställningstagande

FI avser att beräkna företagens kapitalkrav för koncentrationsrisk med avseende på namnkonzentration, branschkoncentration och geografisk koncentration. FI avser använda en metod som baseras på Herfindahl-index för företag som använder schablonmetoden för kreditrisk, och en kombination av Herfindahl-index och Gordy-Lütkebohmerts metod för företag som har tillstånd att använda internmetoden för kreditrisk¹³.

2.3 Inkomna synpunkter avseende avsnitt 2

Svenska Bankföreningen önskar att ett Herfindahl-index ska utgå från ett mer riskkänsligt mått än exponeringsbelopp och menar att allvaret i en koncentration stiger med den faktiska risken i exponeringarna inom en given sektor. Bankföreningen är vidare av uppfattningen att bolån bör exkluderas från beräkningen av branschkoncentration eftersom bolån är en produkttyp och inte en sektor i sig. Bankföreningen anser också att den systematiska risk som bolån utgör behandlas i form av riskviktsgolvet för bolån och systemriskbufferten. Bankföreningen anser att indelningen i branscher inte är klar och att detta kan leda till visst godtycke såväl som oönskade incitament. Bankföreningen anser slutligen att institutsexponeringar i form av säkerställda bostadsobligationer bör exkluderas då den underliggande exponeringen består av en större mängd mindre exponeringar och motparter.

Sparbankernas Riksförbund anser, liksom Bankföreningen, att bolån bör exkluderas från beräkningen av branschkoncentration på grund av att dessa lån har låg risk, och anser att även exponeringar mot kommuner och landsting ska exkluderas av liknande skäl. Sparbankernas Riksförbund anser vidare att säkerställda obligationer bör undantas från namn- och branschkoncentration eftersom den underliggande exponeringen avser många motparter. Slutligen anser Sparbankernas Riksförbund att företag med mer än 90 procent av sitt totala exponeringsbelopp i Sverige inte ska beräkna ytterligare kapitalkrav i pelare 2 för geografisk koncentration.

Kommuninvest efterfrågar ett antal klargöranden och påpekar att det finns en nära koppling mellan svenska staten och svensk kommunsektor med anledning av FI:s ställningstagande att exponeringar mot nationella regeringar och centralbanker inte omfattas av metoden för namn- och branschkoncentration.

2.4 Jämförelse med FI:s tidigvarande metod

Den metod som beskrivs i denna promemoria skiljer sig från den tidigare metoden från 2009 i fyra huvudsakliga avseenden:

¹³ Herfindahl-index och Gordy- Lütkebohmerts metod beskrivs i avsnitt 2.6.

- En formelförändring har gjorts som medför att kapitalkravet blir en kontinuerlig funktion av graden av koncentration. FI:s tidigare metod medförde trappstegseffekter, vilket kunde leda till stora skillnader i kapitalkrav trots små skillnader i koncentration.
- Metoden medger vissa justeringar vid beräkning av namnkoncentration för företag med tillstånd att använda internmetoden i de fall FI:s metod för namnkoncentration inte är applicerbar på grund av portföljernas begränsade storlek.
- Metoden innehåller inget kapitalkrav för branscher med förhöjd risk (men beaktar branschkoncentration generellt).
- Metoden innehåller inget kapitalkrav för geografiska regioner med förhöjd risk (men beaktar geografisk koncentration generellt).

Metodändringen för risker rörande branscher och regioner med förhöjd risk följer av att FI anser att kapitalkrav för sådana risker på bransch- och regionnivå primärt ska beaktas inom pelare 1 för företag med tillstånd att använda internmetoden. FI förväntar sig att företagen i sina interna modeller i pelare 1 beaktar samtliga kreditrelaterade risker i tillräcklig utsträckning, inklusive sådana som specifikt uppkommer i exponeringar mot branscher och regioner med förhöjd risk. I de fall FI bedömer att kapitalkraven i pelare 1 inte i tillräcklig grad beaktar sådana risker på bransch- och regionnivå så avser FI att begära att företagen ändrar sina pelare 1-metoder. Om en tillräcklig justering i pelare 1 inte genomförs kan FI beakta sådana risker genom ytterligare företagsspecifika kapitalkrav inom pelare 2 baskrav. För företag som använder schablonmetoden, och i de fall FI anser att schablonmetoden inte beaktar samtliga kreditrelaterade risker i tillräcklig utsträckning, kan företagsspecifika kapitalkrav inom pelare 2 baskrav tillkomma. Dessa krav inkluderar sådana risker som uppkommer i exponeringar mot branscher och regioner med förhöjd risk.

Sådana eventuella ytterligare kapitalkrav avseende volatila branscher eller volatila regioner för företag med tillstånd att använda internmetoden och för företag som använder schablonmetoden kommer inte att standardiseras utan kommer att vara företagsspecifika, i de fall de behövs. Av den anledningen behandlas de inte vidare i denna promemoria.

2.5 Skälen till FI:s ställningstagande

Som framgår av avsnitt 1.5 har FI möjlighet att fatta beslut om ett särskilt kapitalbaskrav för risker som inte beaktas, eller inte beaktas i tillräcklig utsträckning, av kraven i tillsynsförordningen och lagen om kapitalbuffertar.

Ett beaktande av koncentrationsrisk i kreditportföljen inom pelare 2 baskrav motiveras av de antaganden kring perfekt diversifiering som internmetoden och schablonmetoden bygger på. Den höga diversifiering som antas inom pelare 1

återspeglar inte den faktiska situationen i företagens kreditportföljer. Det är därför nödvändigt att den samlade kapitalbedömningen beaktar de risker som uppstår som en konsekvens av företagets koncentration av kreditrisker mot enskilda motparter, branscher och länder.

FI anser att den metod som presenteras i detta avsnitt fångar de mest väsentliga aspekterna av koncentrationsrisk i kreditportföljen. Ett stort antal metoder har utvecklats för bedömning av de olika komponenterna av koncentrationsrisk¹⁴. FI har valt en metod som enbart baseras på Herfindahl-index för företag som använder schablonmetoden för kreditrisk. Metoder baserade på Herfindahl-index är visserligen relativt förenklade men har den fördelen att de kan tillämpas på företag som använder schablonmetoden där mer detaljerad data på exponeringsnivå inte kan förutsättas vara tillgänglig. Metoder baserade på Herfindahl-index utgår från antagandet att de exponeringar som beaktas endast skiljer sig åt vad gäller exponeringsbelopp medan antaganden om förluster, löptider och andra betydelsefulla faktorer är identiska. Detta kan anses vara i överensstämmelse med schablonmetodens förenklade grundantagande att samtliga exponeringar inom varje exponeringsklass har samma risk (före kreditriskreducerande åtgärder).

FI avser också att använda metoder baserade på Herfindahl-index för företag med tillstånd att använda internmetoden när det gäller bedömning av kreditrisk för bransch- och geografisk koncentration. De alternativa metoder som finns för bedömning av sådana risker är betydligt mer komplicerade och kräver bland annat antaganden om korrelationer mellan branscher eller geografiska områden. Korrelationer är svåra att skatta och variansen i skattningar av korrelationer blir ofta hög. Det är också svårt att validera korrelationsantaganden, och i regel påverkas modellutfallet i hög grad av de korrelationsantaganden som görs. Detta innebär en betydande modellrisk. FI bedömer att de fördelar metoder baserade på Herfindahl-index har, vad gäller enkelhet, stabilitet och lägre modellrisk, uppväger att de är mindre finkalibrerade.

FI har förståelse för remissynpunkten att Herfindahl-indexet bör baseras på riskvägt i stället för oviktat exponeringsbelopp men gör i dagsläget bedömningen att exponeringens oviktade storlek i normalfallet är en mer ändamålsenlig utgångspunkt då den leder till mindre modellrisk. Vad gäller bolån så har remissinstanser föreslagit att dessa ska undantas från bedömningen av branschkoncentration med anledning av att det rör en produkttyp och inte en

¹⁴ För generella metoder för beräkning av kapitalkrav för koncentrationsrisk, se exempelvis Baselkommitténs rapport *Studies on credit risk concentration*, Basel Committee on Banking Supervision, November 2006 (http://www.bis.org/publ/bcbs_wp15.pdf). Avseende namnkoncentration se till exempel *Calculating credit risk capital charges with the one-factor model*, S. Emmer & D. Tasche, *Journal of Risk*, Vol. 7, No. 2, pp 85-103, Winter 2004/5, eller *The distribution of loan portfolio value*, O.A Vasicek, *RISK*, Vol. 15, No. 12, pp. 160-162, December 2002, eller *Granularity adjustment for regulatory capital assessment*, E. Lütkebohmert & M. Gordy, *International Journal of Central Banking*, September 2013.

bransch samt att risken avseende bolån även beaktas i andra delar av kapitalkraven. FI anser emellertid att denna produkttyp är direkt hänförlig till bolånemarknaden vilken är en specifik bransch. Dessutom anser FI att systemriskbufferten respektive bolånegolvet inte tar hänsyn till den koncentrationsrisk som uppstår i och med en hög koncentration mot bolånemarknaden för det enskilda företaget. FI kommer därför att behålla bolån som en bransch vid beräkning av branschkoncentration. FI justerar exponeringsbeloppet avseende säkerställda obligationer till 10 procent av dess nominella värde för att uppnå konsistens med regelverket om stora exponeringar¹⁵. Ytterligare beskrivning av hur exponeringsbelopp ska beräknas återfinns i ordlistan. Korrigeringen innebär att FI delvis går remissinstanserna till mötes i detta avseende.

FI avser att använda Gordy-Lütkebohmerts metod för företag med -tillstånd att använda internmetoden för bedömning av namnkoncentration. Som förklaras nedan beaktar Gordy-Lütkebohmerts metod exponeringarnas storlek och individuella kreditrisk, och är i stor utsträckning i överensstämmelse med reglerna för internmetoden. Även om Gordy-Lütkebohmerts metod delvis baseras på data från företagens interna modeller anser FI att metodens utslag är jämförbart mellan olika banker. FI grundar denna ståndpunkt på känslighetsanalyser där modellutfall för olika val av kritiska indata, såsom förlust vid fallissemang, har studerats. FI har utifrån dessa känslighetsanalyser dragit slutsatsen att Gordy-Lütkebohmerts metod är tillräckligt stabil för att ge en rättvisande bild av graden av namnkoncentration.

FI anser att företag som är huvudsakligen exponerade mot Sverige har geografisk koncentrationsrisk och avser därför inte ändra sin redan existerande metod för bedömning av koncentrationsrisk för sådana företag, vilket Sparbankernas Riksförbund föreslår i ett remissyttrande.

2.6 Beskrivning av FI:s metod

I FI:s metod särskiljs följande typer av koncentrationsrisker:

1. fördelning av exponeringar på individuella kredittagare (namnkoncentration),
2. branschspecifik fördelning av exponeringar (branschkoncentration), och
3. geografisk fördelning av exponeringar (geografisk koncentration).

Med FI:s metod beräknas ett kapitalkrav inom pelare 2 baskrav för var och en av dessa typer av koncentrationsrisker. I avsnitt 2.4.2. och 2.4.3. nedan anges vilka branscher och geografiska regioner som beaktas i FI:s metod.

FI:s metod för att bedöma kapitalkravet inom pelare 2 baskrav för koncentrationsrisk förutsätter att FI får information om företagets

¹⁵ Se definition av Exponeringsbelopp och Säkerställda obligationer i ordlistan.

exponeringar. Om företagens interna kapitalutvärdering inte innehåller den information som behövs avser FI att inom ramen för den samlade kapitalbedömningen begära in sådan information separat.

2.6.1 Namnkoncentration

Med namnkoncentration avses bristande motpartsdiversifiering till följd av antingen att en portfölj är liten vad gäller antalet motparter eller att individuella exponeringar inom en annars diversifierad portfölj är betydligt större än andra.

I riskkategorin namnkoncentration beaktas ett företags totala kreditrelaterade exponeringar mot specifika motparter. Ett företags överordnade riskexponering mot en specifik motpart kan omfatta många olika typer av åtaganden, däribland utlåning, obligationsinnehav, aktier och åtaganden utanför balansräkningen. Hänsyn kan tas till säkerheter såsom garantier, kreditderivat och finansiella säkerheter förutsatt att dessa medför en reell riskreduktion och att de är godkända som säkerheter enligt tillsynsförordningen. Detta sker genom att den del av en exponering som är skyddad tas upp som en exponering mot den som utfärdat skyddet eller, om skyddet är en finansiell säkerhet, mot emittenten av värdepapperet.

Exponeringar mot nationella regeringar och centralbanker omfattas för närvarande inte av metoden för namnkoncentration. FI kan komma att ompröva detta i framtiden.

Företagen beräknar kapitalkravet för kreditrisker med schablonmetoden eller internmetoden. FI anpassar sitt metodval efter den metod företaget använder. FI har valt att använda en mer finkalibrerad metod för att beräkna namnkoncentrationer för företag med tillstånd att använda internmetoden än den metod som FI avser att använda för företag som använder schablonmetoden. Den metod FI avser att använda, Gordy-Lütkebohmerts metod, utgår från formeln för oföväntad förlust som används i riskviktsformlerna för kapitaltäckning. Denna bygger på antagandet att varje enskild exponering utgör en så liten del av den totala portföljen att all idiosynkratisk risk, det vill säga sådan risk som specifikt beaktar en enskild exponering och som inte reflekterar systemiska risker såsom makroekonomiska eller marknadsrelaterade risker, har diversifierats bort. Då återstår endast den systemiska risken och med andra ord bygger reglerna för internmetoden på antagandet om en total diversifiering.

Gordy-Lütkebohmerts metod kvantifierar skillnaden i kapitalkrav mellan internmetoden och en annars motsvarande bedömning av kapitalbehov som inte utgår från antagandet att portföljen är fullt diversifierad. Denna skillnad går att hänföra till effekten av namnkoncentrationer och FI använder denna skillnad för att beräkna kapitalkravet för namnkoncentrationer.

Anledningen till att FI inte avser att använda Gordy-Lütkebohmerts metod för företag som använder schablonmetoden är att dessa företag inte kan förutsättas

kunna tillhandahålla det omfattande datamaterial som Gordy-Lütkebohmerts metod kräver, inte minst avseende förlustgrad vid fallissemang. Av den anledningen har FI övervägt alternativa metoder för att beräkna graden av namnkoncentration. En vanligt förekommande metod för att göra denna typ av beräkningar är att använda Herfindahl-index, vilket mäter graden av koncentration bland företagets största exponeringar. Dessa exponeringar antas vara identiska i alla aspekter förutom dess storlek. Antalet exponeringar som ska ingå, såväl som kopplingen mellan Herfindahl-index och kapitalpåslag, är parametrar som bestämts av FI.

FI:s metod då företagen använder schablonmetoden

Initialt beräknas ett Herfindahl-index (*HI*) för företagets 30 största exponeringar, mätt som exponeringsbelopp¹⁶, mot enskilda motparter enligt följande. Låt *Exponering_i* (*i* = 1, 2, ...) beteckna den *i*:te största exponeringen. Om σ_i betecknar andelen som exponering *i* utgör av det totala värdet av de 30 största exponeringarna mot enskilda motparter, det vill säga om

$$\sigma_i = \frac{\text{Exponering}_i}{\sum_{j=1}^{30} \text{Exponering}_j},$$

gäller att Herfindahl-index för de 30 största exponeringarna mot enskilda motparter definieras som

$$HI = \sum_{i=1}^{30} \sigma_i^2.$$

Detta index är lägst för granulära portföljer, det vill säga portföljer med stort antal exponeringar, exempelvis bolåneportföljer, och högst för en portfölj med en enda motpart. En portfölj med trettio identiska exponeringar skulle ha ett indexvärde på 1/30 ((30*(1/30)²=1/30), vilket är lägsta möjliga värde för HI så som det används här. Indexet kan användas som ett förenklat mått på hur mycket namnkoncentrationer företaget har i kreditportföljen. Emellertid erhålls en ökad precision när hänsyn tas till hur stor del de 30 största exponeringarna mot enskilda motparter utgör av den totala portföljen. Genom att multiplicera ett företags Herfindahl-index för de 30 största exponeringarna mot enskilda motparter med denna andel erhålls ett *andelsjusterat Herfindahl-index (AHI)*:

$$AHI = HI \cdot \frac{\sum_{i=1}^{30} \text{Exponering}_i}{\sum_{i=1}^n \text{Exponering}_i}$$

Här betecknar *n* totala antalet exponeringar mot enskilda motparter i kreditportföljen.

Det andelsjusterade Herfindahl-indexet översätts till ett kapitalkrav för namnkoncentrationer enligt

¹⁶ Se ordlista för definition.

$$p_{NK} = 9 \cdot (1 - e^{-18 \cdot AHI}),$$

där p_{NK} är kapitalkravet för namnkoncentrationer i procent av kapitalkravet för kreditrisk i pelare 1 och där AHI är det andelsjusterade Herfindahl-indexet. Formeln ovan är framtagen av FI och är en kontinuerlig approximation av den tidigare styckvis konstanta funktion som bestämde kapitalkravet i FI:s tidigare metod. Genom den kontinuerliga funktionen undviks situationer där små skillnader i risk leder till stora skillnader i kapitalpåslag. Exponentialfunktionen har valts för att uppnå en i FI:s mening rimlig relation mellan kapitalkrav och koncentration. Formeln medför att det teoretiskt möjliga kapitalpåslaget begränsas till 9 procent av respektive företags kapitalkrav för kreditrisk. Det finns alternativa formler som undviker en sådan begränsning, men dessa blir mer komplicerade. Eftersom inget företag FI hittills applicerat modellen på ligger utanför det spann där FI anser att relationen mellan kapitalkrav och koncentration är rimlig, bedömer FI att formeln är ändamålsenlig. Om så inte skulle bli fallet i enskilda fall framöver kan FI komma att justera formeln för att säkerställa att kapitalkravet även i sådana situationer på ett rimligt sätt återspeglar graden av koncentration.

FI:s metod då företagen har tillstånd att använda internmetoden

Namnkoncentrationerna i exponeringsklassen hushållsexponeringar är förhållandevis små, eftersom de enskilda motparterna normalt är små i förhållande till den totala volymen av hushållsexponeringar. Det föreligger därför i regel ingen signifikant namnkoncentrationsrisk i hushållsexponeringsklassen. FI har därför inte för avsikt att beakta hushållsexponeringar i beräkningen av kapitalkrav för namnkoncentrationsrisk för banker med tillstånd att använda internmetoden. I exponeringsklasserna institutsexponeringar och företagsexponeringar bedömer FI däremot att företagen normalt kan antas uppvisa kreditrelaterade namnkoncentrationsrisker. Dessa två exponeringsklasser benämns fortsättningsvis *exponeringsklasserna*.

Den metod FI avser att använda sig av finns detaljerat beskriven i artikeln *Granularity adjustment for regulatory capital assessment*¹⁷ av Michael Gordy och Eva Lütkebohmert. Här ges endast en kortfattad beskrivning av metoden.

Det analytiska uttrycket (den så kallade *Gordy-Lütkebohmert-formeln*) som FI använder för att beräkna kapitalkravet för namnkoncentrationsrisk är

$$p_{NK} = 100 \cdot \frac{1}{2K^2} \cdot \sum_{i=1}^n s_i^2 \cdot (0,25 + 0,75 \cdot LGD_i) \cdot (4,83 \cdot (K_i + R_i) - K_i)$$

¹⁷ International Journal of Central Banking, September 2013. Artikeln finns tillgänglig på <http://www.ijcb.org/journal/ijcb13q3a2.htm>

där de ingående variablerna presenteras nedan. Gordy-Lütkebohmert-formeln är avsedd för stora portföljer och kan få oönskade effekter på mindre portföljer (för förklaring se exempelvis "Studies on credit risk concentration", BCBS (2006))¹⁸. För företag med färre än 500 högkvalitativa namnexponeringar, definierat i BCBS-studien som åtminstone "investment grade", alternativt färre än 200 exponeringar i portföljen med lägre kreditkvalitet kommer FI att vid behov anpassa metoden till de specifika förutsättningar som råder. Sådana justeringar kan inkludera förflyttning av bestånd av företagsexponeringar som ett företag redovisar som hushållsexponeringar till exponeringsklassen företagsexponeringar.

Variabel	Förklaring
p_{NK}	Kapitalkrav för namnkoncentrationer i procent av kapitalkravet för kreditrisk i pelare 1 för exponeringsklasserna ¹⁹ .
n	Antalet exponeringar mot enskilda motparter i exponeringsklasserna.
LGD_i	Den i :te exponeringens förlustgrad givet fallissemang. Exponeringsviktat LGD ska användas i de fall exponeringen mot en viss motpart i själva verket kan delas upp i ett flertal exponeringar med olika LGD-värden.

Vidare, om EAD_i betecknar den i :te exponeringens förväntade storlek vid fallissemang och om EL_i och UL_i betecknar den i :te exponeringens förväntade respektive oförväntade förlust²⁰ beräknade enligt Basel 2-regelverket, så definieras övriga ingående variabler enligt

Variabel	Förklaring
$R_i = \frac{EL_i}{EAD_i}$	Den i :te exponeringens förväntade förlust som del av EAD_i .
$K_i = \frac{UL_i}{EAD_i}$	Den i :te exponeringens oförväntade förlust som del av EAD_i .
$K = \frac{\sum_{i=1}^n UL_i}{\sum_{i=1}^n EAD_i}$	Portföljens ²¹ totala oförväntade förlust som del av portföljens totala exponering.
$s_i = \frac{EAD_i}{\sum_{i=1}^n EAD_i}$	Den i :te exponeringens del av portföljens totala EAD .

¹⁸ Se http://www.bis.org/publ/bcbs_wp15.pdf¹⁹ I Gordy-Lütkebohmer's artikel anges påslaget i procent av EAD. Eftersom FI har valt att ange påslaget i procent av kapitalkravet har formeln justerats genom att multiplicera nämnaren med faktorn K .

¹⁹ I Gordy-Lütkebohmer's artikel anges påslaget i procent av EAD. Eftersom FI har valt att ange påslaget i procent av kapitalkravet har formeln justerats genom att multiplicera nämnaren med faktorn K .

²⁰ Med oförväntad förlust avses kapitalkravet (se BCBS-dokumentet *An Explanatory Note on the Basel II IRB Risk Weight Function*) multiplicerat med EAD.

²¹ Med portfölj avses portföljen som består av samtliga exponeringar i de två exponeringsklasserna företagsexponeringar och institutsexponeringar.

Procentsatsen p_{NK} i formeln ovan multiplicerad med företagets sammanlagda kapitalkrav för kreditrisk i pelare 1 för exponeringsklasserna utgör enligt FI:s metod företagets kapitalkrav för namnkoncentrationer.

För den eller de exponeringsklasser där företaget saknar egna estimat för internmetoden, det vill säga har undantag från tillsynsförordningens krav vad gäller skattningar för interna metoder, ska företaget använda föreskrivna värden på parametrarna enligt internmetoden. I de fall företaget saknar tillstånd att tillämpa internmetoden för företags- och institutsexponeringar ska företaget beräkna kapitalkravet för namnkoncentration med FI:s metod för företag som använder schablonmetoden.

2.6.2 Branschkoncentration

Med branschkoncentration avses bristande diversifiering på branschnivå till följd av att ett företags portfölj är exponerad mot ett litet antal branscher eller att portföljen är betydligt mer exponerad mot en viss bransch eller vissa branscher än andra. FI bedömer att samtliga svenska företag har betydande branschkoncentration.

För att kunna beräkna kapitalkravet för branschkoncentrationer både för företag som använder standardmetoden och företag som har tillstånd att använda internmetoden måste exponeringarna fördelas på branschnivå. FI avser att beräkna kapitalkrav för branschrelaterade koncentrationer med hjälp av ett Herfindahl-index för de tolv olika branscher som FI anser vara mest relevanta. De branscher som FI anser vara relevanta för att kunna bedöma företagets branschrelaterade koncentrationsrisker är: kreditinstitut, bostadskrediter, övrig utlåning hushåll, fastighetsverksamhet, handel, hotell och restaurang, byggverksamhet, tillverkning, transport, skogs- och jordbruk, övrig serviceverksamhet, samt övrig företagsutlåning²².

Exponeringar mot nationella regeringar och centralbanker samt, efter beaktande av remissyttrande från Kommuninvest, kommuner och landsting omfattas för närvarande inte av metoden för branschkoncentration. FI kan komma att ompröva detta i framtiden.

²² Bankföreningen har i sitt remissvar efterfrågat förtydligande om branschindelning. FI har i dagsläget inte för avsikt att göra en sådan specifikation då detta kan innebära att företag behöver göra om sina IT-system. Den gränsdragningsproblematik som kan uppstå bedömer FI vara mindre allvarlig och uppföljningar kan komma att göras för att tillse att fördelningen mellan branscher är rimlig och konsistent. FI beaktar emellertid Kommuninvests remisskommentar om ett nära samband mellan exponeringar mot den svenska staten och mot svenska kommuner och landsting (inklusive företagsexponeringar som garanteras av kommuner och landsting) och tar bort kommuner och landsting från beräkningen av koncentrationsrisk.

Herfindahl-index definieras i detta sammanhang som

$$HI = \sum_{j=1}^{12} \sigma_j^2,$$

där σ_j är varje branschs andel av portföljen, definierat som exponering mot bransch j dividerat med summan av alla exponeringar som återfinns i de tolv branscherna. Med exponering avses exponeringsbelopp i enlighet med avsnitt 2.5.1.

Genom att använda företagets HI i nedanstående formel, vars utformning och parameterintervall har bestämts av FI, erhålls en procentsats, vilken anger företagets kapitalkrav för bransch-koncentrationsrisk i procent av det samlade kapitalkravet för kreditrisk i pelare 1,

$$p_{BK} = 8 \cdot (1 - \exp(-5 \cdot HI^{1,5})).$$

Notera att p_{BK} i formeln ovan ges i procentenheter. Formeln ger ett maximalt kapitalkrav avseende branschkoncentration på 8 procent av kapitalkravet för kreditrisk. Skulle något företag ha branschkoncentration som medför att kapitalkravet skulle begränsas av formeln så kan FI komma att justera formeln för att undvika sådana begränsningar. För ytterligare förklaring av formeln se avsnitt ”*FI:s metod då företagen använder schablonmetoden*” ovan.

2.6.3 Geografisk koncentration

Med geografisk koncentration avses bristande geografisk diversifiering till följd av att ett företags portfölj är exponerad mot ett litet antal länder/regioner eller att portföljen är betydligt mer exponerad mot ett visst land eller vissa länder än andra.

För att kunna beräkna kapitalkravet för geografiska koncentrationer måste exponeringarna fördelas på olika länder/regioner. FI avser att beräkna kapitalkravet för geografiska koncentrationer med hjälp av ett Herfindahl-index för de 15 olika regioner som FI anser är de mest relevanta. Dessa regioner är Sverige, Norge, Danmark, Finland, Estland, Lettland, Litauen, Tyskland, Polen, Storbritannien, Övriga Europa, Ryssland, Japan, Nordamerika samt Övriga länder.

Herfindahl-index definieras som

$$HI = \sum_{j=1}^{15} \sigma_j^2,$$

där σ_j är lika med exponering mot region j dividerat med summan av alla exponeringar som återfinns i de 15 regionerna. Med exponering avses exponeringsbelopp i enlighet med avsnitt 2.5.1.

Företagets HI används för att beräkna

$$p_{GK} = 8 \cdot (1 - \exp(-2 \cdot HI^{1,7})),$$

vilken ges i procentenheter. Formelns utformning och parameterintervall har bestämts av FI. Företagets kapitalkrav för geografisk koncentrationsrisk under pelare 2 erhålls genom att multiplicera p_{GK} med det totala kapitalkravet för kreditrisk i pelare 1. Formeln ger ett maximalt kapitalkrav avseende geografisk koncentration på 8 procent av kapitalkravet för kreditrisk. Skulle något företag ha branschkoncentration som medför att kapitalkravet skulle begränsas av formeln så kan FI komma att justera formeln för att undvika sådana begränsningar. För ytterligare förklaring av formeln se avsnitt "FI:s metod då företagen använder schablonmetoden" ovan.

Företag som är koncentrerade i Sverige

I de fall FI genomför en samlad kapitalbedömning för företag med mer än 90 procent av sitt totala exponeringsbelopp inom Sverige avser FI att göra en separat bedömning av kapitalkravet för företagets koncentration inom Sverige. För dessa företag avser FI att göra en bedömning av kapitalkrav baserat på hur väldiversifierat det specifika företaget är inom Sverige. Sparbankernas Riksförbund anför i en remisskommentar att sådant kapitalkrav inte behövs för nämnda företag då detta kapitalkrav redan får anses ingå i den bedömda kreditrisken. FI delar inte denna bedömning då kreditriskbedömningen, som beskrivs tidigare i denna promemoria, utan sådant specifikt kapitalkrav inte skulle beakta koncentrationsrisk. FI noterar också att den föreslagna metoden i detta avseende är i linje med den metod för koncentrationsriskbedömning som FI använt tidigare. Kapitalkravet för geografisk koncentrationsrisk bedöms för dessa företag inte understiga 8 procent av kapitalkravet för kreditrisk i pelare 1 för den relevanta portföljen.

3 Ränterisk i bankboken

3.1 Bakgrund och syfte

Ränterisk avser ett företags känslighet för förändringar i räntornas nivå och räntekurvans struktur. Ränterisk är i stor utsträckning en strukturell risk som naturligt följer av att företag bedriver in- och utlåning. Ränterisk kan också uppstå som konsekvens av företags egna val av löptider och räntebindningstider för deras exponeringar och finansiering, utöver vad som kan anses vara en naturlig konsekvens av deras affärsmodell. Av dessa anledningar är ränterisk av stor betydelse för många av de företag som står under FI:s tillsyn. Regelverket för kapitaltäckning skiljer mellan ränterisk i handelslagret, som behandlas i pelare 1, och ränterisk för positioner som inte ingår i handelslagret som behandlas inom ramen för pelare 2.

Positioner utanför handelslagret utgörs normalt i betydande utsträckning av företagens utlåning till individer och företag samt kundinlåning och finansiering av verksamhet som inte är hänförlig till handelslagret. Klassificeringen av instrument mellan handelslagret och bankboken är delvis baserad på företagets avsikt; instrument som inte avses handlas klassificeras normalt som instrument inom bankboken och kan därmed även avse marknadsnoterade instrument²³. Ränterisk för positioner som inte ingår i handelslagret benämns ofta ränterisk i övrig verksamhet eller ränterisk i bankboken. FI har valt att använda benämningen ränterisk i bankboken i denna promemoria.

Ränterisken i bankboken uppkommer normalt som ett resultat av att företag har olika löptider eller räntebindningstider på sina tillgångar och skulder. Ränterisken påverkar företag huvudsakligen som gradvisa förändringar i företagets räntenetto, som därmed kan påverka rörelseresultat och kapitalrelationer på både kort och lång sikt.

Eba har publicerat ett remissdokument med riktlinjer²⁴ för tillsyn av ränterisk i bankboken som, om de genomförs i linje med remissdokumentet, kommer att innehålla bestämmelser om att tillsynsmyndigheter ingående ska analysera ränterisken i bankboken. Riktlinjerna anger att riskerna avseende både företagets intjäning (kortare tidsperspektiv) och ekonomiska värde (längre tidsperspektiv) beaktas, men innehåller ingen specifik metod för bedömning av kapitalkravet för ränterisk.

²³ För ytterligare beskrivning se exempelvis Fundamental review of the trading book: A revised market risk framework, Consultative Document, BCBS, oktober 2013.

²⁴ Se Consultation Paper on revision of the 'Guidelines on Technical aspects of the management of interest rate risk arising from non trading activities in the context of the supervisory review process' from 3 October 2006, under Articles 123, 124 and Annex 5 of Directive 2006/48/EC of the European Parliament and the European Council publicerad den 27 juni 2013.

FI redovisar i detta avsnitt FI:s metod för att säkerställa att ränterisken i bankboken behandlas och genomlysas på ett konsekvent sätt och att de svenska företagen håller kapital som i tillräcklig utsträckning täcker denna risk.

3.1.1 Ränteriskens påverkan på företagen

Ränterisk kan manifesteras som förändringar i företagets räntenetto, på kort och lång sikt, eller som förändringar i poster utanför räntenettet. I den utsträckning resultatposter som inte ingår i räntenettet avser positioner som hör till bankboken så beaktas dessa av FI:s metod för ränterisk i bankboken trots att metoden refererar till räntenettet.

Ränterisk kan leda till en försämring av räntenettet och därmed rörelseresultatet när datumen för ränteomsättning på skuldsidan och tillgångssidan i företagets balansräkning inte exakt motsvarar varandra. Ett vanligt exempel på när en sådan situation uppstår är när ett företag väljer att finansiera sig till en kort ränta och låna ut medlen med en längre räntebindningstid²⁵. Då uppstår ränterisk i och med att känsligheten mot ränteförändringar är annorlunda på skuld- respektive tillgångssidan. En ränteuppgång höjer i detta fallet kostnaden för upplåningen, medan intäkterna från utlåningen inte berörs alls, eller inte ökar i samma utsträckning. Detta resulterar i ett försämrat räntenetto och rörelseresultat för företaget.

Ränterisken kan också manifesteras genom förändringar i marknadspriser för marknadsvärderade poster vars värde beror på räntornas nivå och räntekurvans struktur. Sådan risk är normalt av stor betydelse för företagets handelslager och marknadsrisken, som ränterisken är en del av, inom handelslagret kapitaltäcks i pelare 1. Sådan marknadsvärderingsrisk behandlas därför inte i denna promemoria. Ränterisken avseende marknadsvärderade instrument i bankboken inkluderas i FI:s metod för ränterisk i bankboken även om resultatposterna inte ingår i företagets räntenetto²⁶.

Inom risktypen ränterisk skiljs kurvrisk, kreditspreadrisk, basisrisk och optionsrisk ut som separata riskelement som förklaras ytterligare i följande avsnitt. Marknadsräntan, så som den beaktas i FI:s metod avseende ränterisk, kan mätas med olika referensinstrument, exempelvis statsskuldränta eller swapränta, och beskrivs mer utförligt i följande avsnitt.

²⁵ Exemplet förutsätter att företaget inte eliminerat ränterisken som uppstår i företagets positioner med säkringar, exempelvis ränte-forwards eller ränte-swappar.

²⁶ Fördelning av positioner mellan handelslager och bankbok sker ur ett avsiktsperspektiv. Om avsikten med en position är handel så ska position kapitaltäckas inom handelslagret, annars ska positionen kapitaltäckas som tillhörande bankboken. Det är inte ovanligt att positioner som inte är avsedda för handel ändå marknadsvärderas.

3.1.2 Kurvrisk

Kurvrisk definieras i denna promemoria som känsligheten i företagets räntenetto²⁷ mot förändringar i marknadsräntor. Räntan på ett visst lån kan i stor utsträckning ses som ett uttryck för lånets kreditrisk och dess löptid. Funktionen som uttrycker vilka räntor som gäller för olika bindningstider, givet samma kreditrisk, kallas räntekurva. Formen på räntekurvan är känslig för förändringar i förväntningar, riskaptit och efterfrågan på kreditrisk. Räntekurvan rör sig ständigt upp och ner, och även om dess form under långa perioder kan vara stabil inträffar det att formen ändras drastiskt och plötsligt. Räntekurvan kan ändras genom parallellförskjutningar och lutningsändringar, och båda typerna av förändringar kan ha stor påverkan på företagen.

3.1.3 Kreditspreadrisk

Kreditspreadrisk definieras i denna promemoria som känsligheten i ett företags räntenetto mot förändringar i företagets egna kreditspread. Kreditspread definieras i sin tur som skillnaden mellan ett företags upplåningskostnad och marknadsräntan med motsvarande löptid. Kreditspreaden utgör en extra kostnad som företaget får betala för sin finansiering utöver den gängse marknadsräntan och dess storlek beror på marknads bedömning av företagets kreditvärdighet.

Kreditspreadrisk kan uppstå då ett företag har en bristande matchning i löptid²⁸ mellan skulder och tillgångar och dess kreditspread förändras²⁹. I de fall ett företags finansiering har kortare löptider än dess tillgångar blir företaget känsligt för att dess egen kreditvärdighet försämras och att kreditspreaden därmed ökar.

3.1.4 Ytterligare ränteriskelement i bankboken

Ytterligare riskelement kan tillkomma, framförallt optionsrisk och basisrisk, vilka beskrivs kortfattat nedan.

²⁷ Känsligheten i eventuella positioner som är hänförliga till bankboken men som inte påverkar räntenettet inkluderas i FI:s metod för ränterisk i bankboken.

²⁸ Med löptid menas normalt tiden till återbetalningsdatumet. Vid utlåning utan avtalat återbetalningsdatum, där företaget har full kontroll över räntesättningen, avses dock tiden till nästa avtalade ränteomsättningsdatum.

²⁹ Kreditspreadrisk kan även uppstå, trots god löptidsmatchning, mer långsiktigt om företagen inte kan justera prissättningen på framtida nyutlåning fullt ut för högre finansieringskostnader. Detta kan vara fallet exempelvis när förtroendemässiga eller andra faktorer medför varaktigt högre finansieringskostnader för ett enskilt företag än för dess konkurrenter. Denna specifika risk omfattas inte av FI:s metod för ränterisk i bankboken.

Optionsrisk

Optionsrisk uppkommer ur ett ränteriskperspektiv då företagets kunder eller finansiella motparter har valmöjligheter kring räntebindningstid eller löptid. En sådan optionalitet kan finnas på både skuld- och tillgångssidan och den kan vara antingen kontrakterad eller beteendemässig.

Basisrisk

Basisrisk³⁰ i bankboken uppstår ur ett ränteriskperspektiv då positioner med likartade ränteomsättningstillfällen sätts om mot olika ränteindex på skuld- respektive tillgångssidan.

3.1.5 Poster utan kontrakterad räntebindningstid

3.1.5.1 Introduktion

Som beskrivs ovan uppstår ränterisk genom att räntebindningsstrukturen i företagets tillgångar och skulder skiljer sig åt. Företagen har emellertid betydande poster som saknar kontrakterad räntebindningstid, där beteendemässiga och andra faktorer kan påverka faktiska räntebindningstider. De främsta exemplen på detta är det egna kapitalet och icke tidsbunden inlåning från allmänheten. Den sistnämnda balansräkningsposten benämns på engelska "non-maturity deposits" eller NMD. Avsaknaden av kontrakterad räntebindningstid medför ett behov för FI att fastställa antaganden om faktisk räntebindningstid för de poster som här avses i metoden för bedömning av kapitalkrav för ränterisk i bankboken.

3.1.5.2 Eget kapital

Företagens egna kapital saknar kontrakterad räntebindningstid, och utdelningar och andra betalningar som sker avseende företagets egna kapital är inte kontrakterade. De tillgångar det egna kapitalet investeras i bidrar emellertid ofta till ränterisk för företagen. Detta föranleder vissa företag att åsätta det egna kapitalet en antagen löptid, alternativt att göra justeringar på tillgångssidan, med avsikten att minska den påverkan det egna kapitalet kan ha på den uppmätta ränterisken.

3.1.5.3 Icke tidsbundna insättningar

Icke tidsbundna insättningar (eng. *Non-Maturity Deposits*, NMD) utgör en betydande del av de svenska företagens verksamhet och finansiering. Räntan

³⁰ Basisrisk definieras ofta som risken att värdet på en underliggande tillgång eller skuld utvecklas annorlunda än värdet på tillgångens eller skuldens säkring. I bankboken kan en tillgångs finansiering, beroende på hur väl finansieringens räntebindningstid överensstämmer med tillgångens, ses som en säkring av den ränterisk som tillgången ger upphov till.

som företagen betalar till sina insättare på dessa medel är oftast inte bunden och den ändras oftast i linje med marknadsräntan och eventuellt med företagets kreditspread. Ofta ändras emellertid insättningsräntan inte omedelbart, och i vissa fall inte fullt ut, och detta föranleder vissa företag att anta en räntebindningstid på NMD i sina interna mätningar av ränterisk i bankboken. Genom att anta en räntebindningstid för NMD kan skillnaden mellan företagets räntebindningstid på tillgångs- och skuldsidan minska.

3.2 Eba:s riktlinjer

Som nämnts ovan har Eba utarbetat riktlinjer avseende hantering och tillsyn av ränterisk i bankboken. Riktlinjerna anger att riskerna avseende både företagets intjäning (kortare perspektiv) och ekonomiska värde (längre perspektiv) ska beaktas. FI anser att de nya riktlinjerna för tillsyn kommer att innebära avsevärt höjda krav på tillsynsmyndigheternas analys av ränterisk i bankboken. FI anser att den förbättrade analys som möjliggörs genom den metod som beskrivs i detta avsnitt, och den information FI tar in som del i sin bedömning, väl motsvarar vad som anges i Eba:s riktlinjer³¹.

3.3 FI:s ställningstaganden

FI avser att beräkna företagets kapitalkrav för ränterisk i bankboken med en metod som beräknar ett kapitalkrav som en funktion av bristen i matchning avseende räntebindningstid och löptid mellan skulder och tillgångar. Detta åstadkoms genom att metoden beaktar känsligheten i företagets ekonomiska värde för förändringar i räntekurvan och i skillnaden mellan företagets finansieringskostnad och marknadsräntan. Räntebindningstiden på företagets eget kapital och icke tidsbundna insättningar sätts till noll. FI kommer att använda olika versioner av FI:s metod: en avancerad version för de tio största företagen, en grundläggande version för mindre företag med betydande räntekänslighet och för mindre företag med begränsad (men inte obetydlig) räntekänslighet kommer en enkel version att användas³². Mindre företag med obetydlig räntekänslighet berörs inte av FI:s metod.

Företag ska i sin interna kapitalutvärdering beakta samtliga riskelement, även sådana som inte beaktas i FI:s metod, i de fall dessa är betydelsefulla för det enskilda företaget. Exempelvis optionsrisk och basisrisk ingår inte i FI:s metod för bedömning av ränterisk i bankboken. I de fall dessa riskelement är betydelsefulla för ett enskilt företag kan FI göra en bedömning av dessa riskelement vilket kan komma att leda till ett kapitalkravspåslag utöver det som följer av FI:s metod för ränterisk i bankboken såsom den beskrivs i denna

³¹ Guidelines on common procedures and methodologies for the supervisory review and evaluation process (SREP), EBA/GL/2014/13, publicerad den 19 december 2014.

³² FI har i detta avseende gjort vissa förändringar och klargörande av metoden jämfört med hur den presenterats i remisspromemorian, bland annat som följd av beaktande av remissynpunkter.

promemoria.

3.4 Inkomna synpunkter avseende avsnitt 3

Svenska Bankföreningen anser att FI:s metod inte estimerar den verkliga risken. Till följd av förenklingarna i FI:s metod beräknas ett riskmått som anger riktning snarare än storlek. Som ett exempel på sådana förenklingar nämner Bankföreningen att FI:s modell inte tar hänsyn till beteendemässiga förhållanden avseende insättningar utan kontrakterad räntebindningstid eller eget kapital. Även användandet av en linjär interpolation för att ta fram diskonteringsfaktorer för specifika datum, samt användandet av endast en diskonteringskurva per valuta nämns som förenklingar som förvränger metodens utfall och gör det högre än vad som annars vore fallet. Bankföreningen anför att FI:s val att räkna med en implicit forwardränta utifrån marknadsnoteringarna resulterar i lägre räntor på längre löptider, vilket gör metoden ytterligare mer konservativ.

Bankföreningen anser att den av FI föreslagna kalibreringen av metoden behöver harmoniseras med vad som anges i Eba:s riktlinjer. Särskilt bör golvet för räntestressen på 100 baspunkter, samt nivån på stressen av kreditriskspreaden omprövas. I det senare fallet anser Bankföreningen att den föreslagna nivån på 150 baspunkter är för hög, givet att den motsvarar en fyrdubbling av de stora företagens nuvarande kreditriskspreadar.

Bankföreningen delar inte FI:s bedömning att det är försiktigt att åsätta icke tidsbunden inlåning (NMD) och eget kapital räntenbindningstiden noll. Då räntan på NMD i det nuvarande lågränteläget typiskt sett inte förändras dagligen ger metodvalet upphov till en snedvridning av den bedömda risken. För att minimera utfallet i metoden placeras icke tidsbunden inlåning till kortast möjliga räntebindningstid, vilket ökar intjäningsrisken givet att inlåningskostnaden i själva verket är närmast konstant. Vad gäller räntebindningstiden på det egna kapitalet anser Bankföreningen att Finansinspektionen bör tillåta företagen att göra antaganden kring denna inom vissa givna ramar. I dessa frågor uppmanar Bankföreningen FI att följa hur andra tillsynsmyndigheter och framförallt Europeiska centralbanken ser på saken.

Bankföreningen stödjer Finansinspektionens förslag att metoden ska mäta det ekonomiska värdet på balansräkningen i olika scenarier. Bankföreningen ställer sig positiv till den föreslagna uppbyggnaden av kassaflöden på dagar som de tio största företagen ska lämna in. Denna åtgärd kommer att motverka den snedvridning en indelning av kassaflöden i tidsspann kan förorsaka.

Sparbankernas Riksförbund anger i sitt remissvar att det är viktigt att de mindre företagen snabbt meddelas om och i vilken grad de behöver skicka in uppgifter rörande ränterisk i bankboken.

Finansbolagens Förening välkomnar att tillämpningen av FI:s metod i olika delar anpassas till mindre företag. Däremot efterlyser Finansbolagens Förening tydligare besked kring hur proportionalitetsprincipen kommer att tillämpas och hur uppdelningen mellan företag baserat på deras ränterisk kommer att göras. Vidare efterlyser Finansbolagens Förening en utförligare redovisning av vilka begränsningar som finns med FI:s metod avseende mindre, specialiserade institut och föreningen framhåller vikten av att FI beaktar internationell utveckling så att FI:s metodval följer vad som tillämpas i andra länder.

Riksbanken har inga synpunkter på utformningen av metoden, men välkomnar de försiktiga metodval som FI har gjort. Riksbanken rekommenderar FI att följa Baselkommitténs utveckling av metoder för skattning av kapitalkravet för ränterisk i bankboken.

Kommuninvest anser att informationsinlämningsbehoven för vissa företag är mycket omfattande i relation till den extra information de ger om företagets exponeringar. I syfte att begränsa bördan för företagen föreslås trösklar baserade på relationen mellan kapitalkravet för ränterisk i den förenklade metoden och kapitalbasen. På så sätt blir det tydligare när ett visst företag behöver ange den detaljerade informationen.

Kommuninvest föreslår även att informationsinlämningen delas upp i två delar, som behandlar räntebindningstid respektive kapitalbindningstid. På så vis skulle företagen inte behöva bryta upp räntejusteringslån (eng. floating rate notes eller FRN) eller redovisa dessa som syntetiska kassaflöden. Kommuninvest efterlyser även separata inrapporteringsrader för strukturerad upplåning. Sådan upplåning innehåller ofta inbäddade derivat med möjlighet för företaget eller dess finansörer att ändra löptiden på upplåningen, vilket motiverar en särskild behandling i FI:s metod.

Kommuninvest anser att valutaderivat ska få tillgodoräknas då kapitalkravet för kreditspreadrisk beräknas. Annars kommer resultatet med stor sannolikhet att bli missvisande som en följd av valutarörelser. En perfekt löptidsmatchad upplåning och utlåning i två olika valutor kommer nämligen att ge utslag i modellen om det är så att valutakurser rört sig i en riktning som gör att tillgången är värd mer än skulden. Om FI skulle låta företagen tillgodogöra sig valutaderivat vid beräkningen skulle denna effekt neutraliseras.

Ett antal företag har direkt till Finansinspektionen anmärkt att den föreslagna mallen för inhämtande av information är onödigt komplicerad vilket företagen bedömer kommer att medföra betydande kostnader. Särskilt uppdelningen av FRN och lån med återkommande räntejusteringar i två syntetiska delar bedöms vara betungande och onödig.

3.5 Skälen till FI:s ställningstaganden

Ett beaktande av ränterisk i bankboken inom ramen för pelare 2 motiveras av att risktypen är en av de mest grundläggande risker som företagen hanterar men som inte kapitaltäcks inom pelare 1. I storleksordningen 75 till 90 procent av storbankernas tillgångar och skulder är räntebärande och därmed utsatta för ränterisk. Företagens rörelseintäkter består till 45 till 70 procent av räntenettet. Givet betydelsen av de räntebärande positionerna i bankboken för företagens rörelseresultat och kapitalposition är det därför av stor vikt att den ränterisk dessa positioner ger upphov till kapitaltäcks i tillräcklig utsträckning. Eftersom ränterisk i bankboken inte kapitaltäcks inom pelare 1 behöver risken beaktas inom pelare 2.

De ränterisker som framförallt uppstår utanför handelslagret uppstår som en följd av brist på matchning i räntebindningstid och löptid mellan tillgångar och skulder. En sådan brist på matchning innebär att stabiliteten i företagens rörelseresultat och kapitalposition kan försämrats. Enligt FI:s bedömning utgör resultatförändringar till följd av förändringar i räntekurvan eller företagens kreditspread normalt den huvudsakliga ränterisken i bankboken för svenska företag.

Sådana förändringar i räntekurvan eller företagens kreditspread kan påverka företagens räntenetto, och därmed rörelseresultat och kapitalposition, på både kort och lång sikt. FI avser därför att beräkna kapitalkravet för ränterisk i bankboken med en metod som beräknar ett kapitalkrav som en funktion av bristen på matchning i räntebindningstid och löptid mellan tillgångar och skulder. Detta åstadkoms genom att metoden mäter påverkan på ett fiktivt nuvärde av företagens framtida räntenetto i olika typer av scenarion för ränterisk. I denna promemoria benämns detta nuvärde ekonomiskt värde. Detta tillvägagångssätt beaktar både kortsiktiga och långsiktiga effekter av ränteändringar. De mer specifika kortsiktiga effekterna av ränterisk, som kan skilja sig från det sätt ränterisk beaktas genom påverkan på företagens ekonomiska värde, kan komma att beaktas separat i FI:s tillsyn, exempelvis i stresstester och i kapitalplaneringsbufferten.

Ränterisken kan, utöver dess påverkan på företagens räntenetto, även ha en mer omedelbar påverkan på värdet av tillgångar och skulder. Förändringar i marknadsvärdering kan ge upphov till ytterligare kapitalpåverkan, utöver påverkan på räntenettet. För företag som har marknadsvärderade positioner i bankboken som medför betydande risk utöver vad FI:s metod beaktar och i den utsträckning företagen inte har motsvarande marknadsvärderade säkringar som minskar risken kan FI fastställa ytterligare kapitalkrav för ränterisk i bankboken. Sådana eventuella ytterligare kapitalkrav beaktas inte i denna promemoria.

FI anser att eget kapital och icke tidsbunden inlåning (NMD) visserligen kan ha reell räntebindningstid över noll men att det saknas objektiva metoder att fastställa sådan räntebindningstid som kan förväntas vara konstant över tid. FI

anser därför att ett antagande om räntebindningstid på noll är mest ändamålsenligt och använder därför ett sådant antagande i FI:s metod. FI:s ställningstagande avseende icke tidsbunden inlåning får anses som försiktigt. FI bedömer inte att dessa antaganden i normalfallet har påtagliga konsekvenser för svenska företag, främst på grund av att företagen på tillgångssidan har betydande portföljer med bolån där det också är vanligt med korta räntebindningstider.

Bankföreningens framför i en remisskommentar att en konsekvens av att FI:s metod inte beaktar någon räntebindningstid för NMD kan vara att företags faktiska ränterisk felbedöms i det att den verkliga räntebindningstiden på NMD är längre än noll. Bankföreningen betonar också att incitamentet att förkorta räntebindningstiden på tillgångar för att reducera utslaget enligt FI:s metod skulle medföra ökad ränterisk givet att räntan på NMD i verkligheten ändras med betydligt lägre frekvens än dagligen.

Som beskrivs ovan delar FI inte Bankföreningens syn på att det är lämpligt att åsätta NMD och eget kapital någon räntebindningstid över noll. FI vill framhålla att en alternativ metod att minska kapitalkravet avseende ränterisk i bankboken kan vara att företagen ökar andelen inlåning med avtalad räntebindningstid jämfört med andelen NMD.

FI:s metod mäter ränterisk avseende kurvrisk och kreditspreadrisk baserat på existerande positioner och räntebindningstider i företagens balansräkningar. Risken för ytterligare framtida försämring av företagens räntenetto och kapitalstyrka som kan uppstå efter att existerande tillgångar och skulder löpt ut, exempelvis vid varaktigt försämrat förtroende för företaget i fråga, beaktas inte i FI:s metod för bedömning av ränterisk i bankboken.

FI beskrev i remissförslaget i korthet olika versioner av FI:s metod för bedömning av kapitalkrav för ränterisk avseende större företag, mindre företag med betydande ränterisk, mindre företag med begränsad ränterisk och mindre företag med obetydlig ränterisk. Flera remissinstanser har efterfrågat ytterligare information om detta och FI har därför gjort vissa klargöranden i denna promemoria. Klassificeringen av mindre företag kommer att göras vid ett senare tillfälle och i detta avseende kan FI i nuläget inte komma med ytterligare specifika klargöranden. FI hänvisar till avsnitt 1.4 och 1.5 för en generell beskrivning av hur mindre företag kommer att beaktas av de metoder som beskrivs i denna promemoria.

FI anser att den metod som föreslås i denna promemoria fångar de mest väsentliga aspekterna av ränterisken i bankboken. Två specifika riskelement, optionsrisk och basisrisk, ingår inte i FI:s metod för bedömning av ränterisk i bankboken då FI anser att ett beaktande av dessa riskelement skulle medföra ytterligare komplexitet som inte är påkallad i dagsläget. Emellertid finns det företag för vilka dessa riskelement är betydelsefulla, och det kan finnas risk att företag ökar sin exponering mot dessa riskelement framöver. I de fall dessa riskelement är eller kan bli betydelsefulla för ett enskilt företag kan FI som en

del av den samlade kapitalbedömningen göra en bedömning av dessa riskelement vilken kan komma att leda till ett kapitalpåslag utöver det som följer av FI:s metod.

3.6 Beskrivning av FI:s metod

FI:s metod för bedömning av ränterisk i bankboken beaktar konsekvenserna av brist på matchning i räntebindningstider och löptider mellan ett företags tillgångar och skulder. Som ett verktyg för detta används känsligheten i det ekonomiska värdet av företagets räntenetto vid olika kurvscenarion avseende marknadsräntor och företagets kreditspread. Följande avsnitt beskriver FI:s metod avseende grundläggande metodval, räntekurva och de stressscenarier FI avser att använda sig av.

FI avser att använda tre olika versioner av metoden beroende på företagets storlek och grad av ränterisk. Dessa versioner benämns den avancerade versionen, den grundläggande versionen och den enkla versionen.

3.6.1 Ekonomiskt värde

FI:s metod beräknar kapitalkravet för ränterisk i bankboken genom ränteriskens påverkan på det ekonomiska värdet av företagets framtida räntenetto. Detta ekonomiska värde beräknas som nuvärdet av det framtida räntenettet avseende räntebärande positioner i ett företags bankbok. Förändringen i ekonomiskt värde beaktar den långsiktiga påverkan på företagets räntenetto, och därmed kapitalstyrka, av de givna scenariona. Det är alltså inte nivån på det ekonomiska värdet i sig, utan dess känslighet och den förändring i det ekonomiska värdet som följer av appliceringen av de olika scenariona, som beaktas. Ränterisken uppstår som en följd av den påverkan förändringar i räntekurvor (kurvrisk) och företagets kreditspread (kreditspreadrisk), kan ha på företagets räntenetto och rörelseresultat. Konstruktionen av räntekurvor och scenarier samt beräkningen av det ekonomiska värdet och det resulterande kapitalkravet beskrivs mer utförligt i avsnitt 3.5.5 nedan.

3.6.2 Räntekurvan

De räntekurvor som används i FI:s metod är så kallad nollkupongskurvor. I dessa kurvor motsvarar räntan i varje punkt den ränta med vilken en obligation med 0 procent i kupong och med slutförfall vid motsvarande tidpunkt skulle prissättas.

Fördelen med att använda en nollkupongskurva är att det gör det enkelt att beräkna nuvärdet på ett kassaflöde som infaller vid en viss tidpunkt. Nuvärdet beror av diskonteringsfaktorn för den tidpunkten och denna bestäms entydigt av nollkupongsräntan. Nuvärdet bestäms som

$$NV_C = C \cdot df(t)$$

$$df(t) = \frac{1}{(1 + r_Z(t))^t}$$

där de ingående variablerna definieras som följer.

<i>Variabel</i>	<i>Förklaring</i>
C	Storleken på ett kassaflöde som infaller vid tidpunkten t .
$df(t)$	Diskonteringsfaktorn vid tidpunkten t .
NV_C	Nuvärdet av kassaflödet C .
$r_Z(t)$	Nollkupongsräntan vid tidpunkten t .

FI:s metod använder en räntekurva för varje valuta som är betydelsefull för det enskilda företaget, och beaktar inte olika grad av kredit- och andra riskfaktorer för tillgångar och skulder med samma valuta. I annat fall skulle beräkningen kräva separata räntekurvor för olika tillgångs- och skuldsdrag. Detta är ändamålsenligt utifrån metodens syfte. Givet att metodens fokus är att beräkna kapitalkrav utifrån bristande matchning av räntebindningstid och löptid är det viktigt att kassaflöden på skuld och tillgångssidan värderas med samma kurva. Metoden avser således inte primärt att mäta marknadsvärdets absoluta nivå utan känsligheten (förändringen) i det ekonomiska värdet vid olika kurvförändringar.

Räntekurvans konstruktion

FI avser att använda marknadsnoteringar för likvida ränte-swappar med löptider mellan 1 och 10 år, och med löptider på 12, 15 och 20 år i respektive valuta som grund för att bygga den nollkupongskurva som metoden baseras på. Noteringen på en ränte-swap med en viss löptid t uttrycks i termer av en ränta $r_Z(t)$. Noteringarna för de löptider som nämns ovan omvandlas till diskonteringsfaktorer och vidare till nollkupongsräntor. Detta sker, med vissa undantag som behandlas nedan, på liknande sätt som för de diskonteringskurvor som FI publicerar för solvens- och trafikljusrapportering³³:

- Ingen kreditriskjustering görs av marknadsnoteringarna eftersom FI bedömer att swap-räntan är en ändamålsenlig och transparent värderingsgrund för det ekonomiska värdet av en banks balansräkning.
- FI:s metod för bedömning av ränterisk i bankboken använder för löptider mellan 10 och 20 år de implicita forwardräntorna från marknadsnoteringarna fullt ut. För extrapoleringen av

³³ En utförlig beskrivning av metoden för att konstruera diskonteringskurvorna för solvens- och trafikljusrapportering återfinns på FI:s webbplats:
<http://www.fi.se/Rapportering/Periodiskt/Forsakring/Diskonteringsrantekurva/>

nollkupongskurvan utöver 20 år används den implicita forwardräntan som följer av marknadsnoteringarna för löptiderna 15 och 20 år.

3.6.3 Beräkning av stressade kurvscenarion

FI:s metod för bedömning av ränterisk i bankboken baseras på tre typer av stressade kurvscenarion. Dessa innefattar för det första *parallellförskjutningar* av kurvan vars storlek bestäms med hjälp av historisk marknadsdata. Med utgångspunkt från dessa tas sedan ett antal *lutningsförändringar* fram. Slutligen används en *parallellförskjutning av företagets kreditspread* uppåt, för att mäta känsligheten mot förändringar i företagets egen kreditspread.

Parallellförskjutningar

Givet en stressmagnitud, vars kalibrering beskrivs nedan, skapas två stressade kurvscenarion där räntekurvan parallellförskjuts uppåt respektive nedåt. Stressmagnituden uttrycks i baspunkter och påförs de marknadsnoteringar som används i kurvkonstruktionen. En på detta vis stressad marknadsnotering tillåts aldrig vara lägre än noll. Därefter beräknas de stressade nollkupongskurvorna på samma sätt som beskrivs ovan men med de stressade marknadsnoteringarna som utgångspunkt. De resulterande kurvorna benämns ”räntor ner” och ”räntor upp” och ett exempel på hur de kan se ut finns i diagram 3.2.

Lutningsförändringar

FI:s metod använder fyra scenarion med lutningsförändringar. Dessa kan delas upp i två flackningsscenarion som kallas ”Korta räntor upp” och ”Långa räntor ned”, samt i två brantningsscenarion som benämns ”Korta räntor ned” och ”Långa räntor upp”.

FI avser att löpande utvärdera om behov föreligger att använda ytterligare, eller förändrade, kurvscenarion. FI anser att den detaljerade information som FI avser att begära in som del i tillsynsarbetet kommer att möjliggöra studier av vilka kurvförändringar som företagen är mest exponerade mot.

Vid valet av metod för att konstruera lutningsscenarion har FI valt en enkel modellansats. Målet har varit att utforma en robust och replikerbar modell för hur lutningsscenarion skapas.³⁴

Metoden för att konstruera dessa scenarion utgår från de nollkupongskurvor, ostressade och stressade, som tagits fram enligt ovan. Genom att gradvis vikta den ostressade nollkupongskurvan med var och en av de två

³⁴ Alternativa ansatser hade kunnat vara att med exempelvis principalkomponentanalys räkna fram de vanligaste lutningsscenarion utifrån historisk data, eller att ansätta de värsta observerade flacknings- och brantningsscenarion över tre månader under den senaste tioårsperioden. FI anser emellertid att det är viktigt att modellen är enkel att replikera.

parallellförskjutningarna, och med olika vikter för varje löptid mellan 1 och 30 år, erhålls dessa fyra kombinationer. Två uppsättningar med vikter används, vilka benämns ”Stor förändring för korta löptider”, respektive ”Stor förändring för långa löptider”.

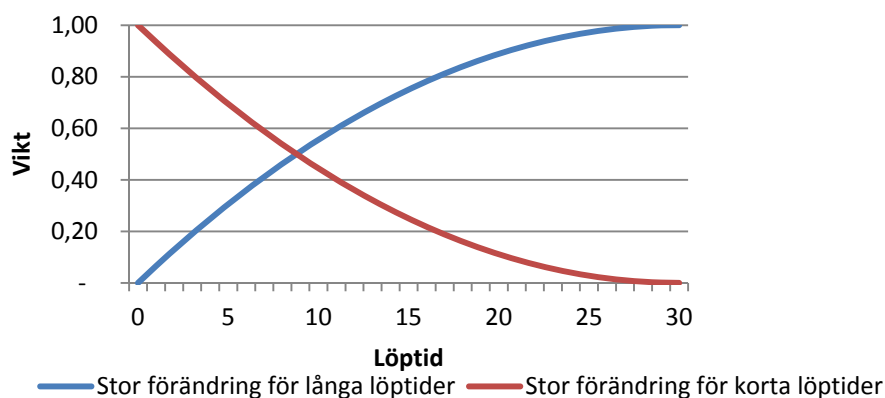
En relativt hög korrelation föreligger mellan räntor på långa löptider medan räntor på kortare löptider rör sig mer i förhållande till varandra. Därför har FI konstruerat vikterna på så sätt att vikten för en viss löptid mellan 1 och 30 år i ”Stora förändringar för korta löptider” $w_1(t)$ beskrivs av formeln nedan.

$$w_1(t) = \left(1 - \frac{t}{30}\right)^2$$

”Stora förändringar för långa löptider” $w_2(t)$ bestäms av

$$w_2(t) = 1 - w_1(t)$$

3.1 Vikter för framtagning av kurvlningsförändringar

Nollkupongräntan i vart och ett av de fyra scenariona med lutningsförändringar bestäms därefter som en viktad kombination av den ostressade nollkupongskurvan $r_Z(t)$ och de två tidigare uträknade parallellförskjutningarna $r_Z(t)_{Upp}$ och $r_Z(t)_{Ner}$.

$$r_Z(t)_{KortRäntaUpp} = w_1(t) \cdot r_Z(t)_{Upp} + (1 - w_1(t)) \cdot r_Z(t)$$

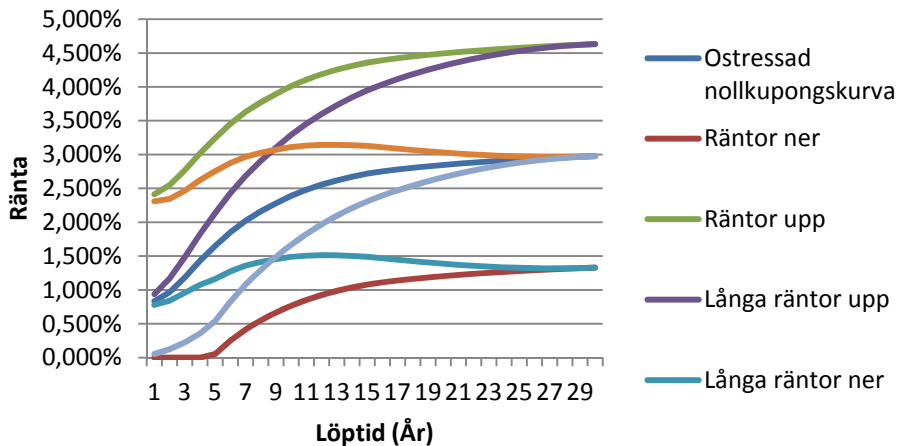
$$r_Z(t)_{KortRäntaNer} = w_1(t) \cdot r_Z(t)_{Ner} + (1 - w_1(t)) \cdot r_Z(t)$$

$$r_Z(t)_{LångRäntaUpp} = w_2(t) \cdot r_Z(t)_{Upp} + (1 - w_2(t)) \cdot r_Z(t)$$

$$r_Z(t)_{LångRäntaNer} = w_2(t) \cdot r_Z(t)_{Ner} + (1 - w_2(t)) \cdot r_Z(t)$$

Den ostressade nollkupongskurvan och de sex kurvscenarierna avseende lutnings- och parallellförändringar för antagna marknadsräntor illustreras i graf 3.2 nedan.

3.2 Exempel på räntescenarier i FI:s metod

Parallellförskjutning uppåt av företagets creditspread

FI anser att magnituden för den parallellförskjutning som ska användas för att stressa bankbokens känslighet mot förändringar i företagets egen creditspread ska vara 150 baspunkter. Denna stress påförs de marknadsnoteringar som ligger till grund för konstruktionen av nollkupongskurvan och på så sätt erhålls det kurvscenario som används för detta ändamål.

FI:s val av stressnivå är en expertbedömning som baseras på historiska förändringar i creditspreadar för vissa finansieringsinstrument.

FI har inte tagit hänsyn till de nuvarande nivåerna på individuella företags creditspreadar. FI anser, i motsats till Bankföreningen, att den absoluta storleken på en potentiell förändring av ett företags creditspread inte till någon betydande del är relaterad till den nuvarande nivån på företagets creditspread. Nivån på företagets creditspread vid varje tidpunkt återspeglar marknadens bedömning av företagets finansiella styrka vid den tidpunkten. Vid en försämring av denna bedömning är storleken på förändringen i creditspreaden förknippad med hur mycket större sannolikheten för fallissemang då bedöms vara snarare än nivån på den tidigare bedömningen av företagets finansiella situation. FI anser vidare att ett enkelt mått som inte återkommande behöver kalibreras är ändamålsenligt för bedömningen av kapitalkravet för creditspreadrisk.

3.6.4 Mall för informationshämtning

FI avser att begära in information om räntebindningstid och volym för de räntekänsliga instrumenten i balansräkningen i syfte att underlätta FI:s bedömning av företagens ränterisk och som underlag till FI:s metod för ränterisk i bankboken. Mallen för informationsinhämtning kommer att publiceras på www.fi.se tillsammans med denna promemoria och benämns Informationsinhämtning Ränterisk.xls.

3.6.5 FI:s metod för beräkning av kapitalkrav för ränterisk i bankboken

Som beskrivs i avsnitt 3.5.1 ovan baseras beräkningen av kapitalkravet för ränterisk i bankboken på känsligheten i företagets ekonomiska värde mot förändringar i räntekurvan. Det ekonomiska värdet av räntenettet avseende de räntebärande tillgångarna och skulderna i bankboken är summan av nuvärdet av alla kassaflöden enligt formeln nedan. Som nämnts ovan görs en förenkling i modellen så att alla kassaflöden i samma valuta diskonteras med samma kurva.

$$EV = \sum C \cdot df(t)$$

Variabel	Förklaring
C	Storleken på ett kassaflöde som infaller vid tidpunkten t .
$df(t)$	Diskonteringsfaktorn vid tidpunkten t i det ostressade scenariot.
$\sum C \cdot df(t)$	Summan av alla nuvärdena för kassaflöden i bankboken.
EV	Det ekonomiska värdet av bankboken.

Förändringen i det ekonomiska värdet givet ett visst räntescenario i styrs av i vilken mån ränteförändringen påverkar diskonteringsfaktorerna för kassaflödena i balansräkningen.

$$\Delta EV_i = EV_{\text{scenario } i} - EV_{\text{ostressat scenario}}$$

$$\Delta EV_i = \sum C \cdot df_i(t) - \sum C \cdot df(t)$$

$$\Delta EV_i = \sum C \cdot (df_i(t) - df(t))$$

Variabel	Förklaring
ΔEV_i	Förändringen i bankbokens ekonomiska värde givet scenario i .
$df_i(t)$	Diskonteringsfaktorn vid tidpunkten t i scenario i .

Numeriskt kan alltså förändringen i ekonomiskt värde i ett visst räntescenario beräknas genom att varje kassaflöde multipliceras med skillnaden mellan dess diskonteringsfaktorer i det specifika scenariot jämfört med i det ostressade räntescenariot.

Beräkningsunderlag

Det beräkningsunderlag som metoden använder sig av är nominella belopp och kupongbetalningar för samtliga tillgångar, skulder och derivat i bankboken.

Mindre företag (alla utom de tio största) med betydande ränterisk ska aggregera uppgifter om nominella belopp och kupongbetalningar i olika tidsspann enligt FI:s mall. FI:s beräkningsgrunder och indelning av företag baserat på storlek och räntekänslighet beskrivs i avsnitt 3.7 nedan. Vid beräkningen av nuvärdet av alla kassaflöden i ett visst tidsspann används följande principer:

- För tidsspann som avser löptider mellan 1 och 5 år används genomsnittet av diskonteringsfaktorerna för tidsspannets undre och övre gräns. För exempelvis tidsspannet för kassaflöden mellan 2 och 3 år används $(df(2) + df(3))/2$.
- För tidsspann som avser löptider under ett år används en interpolering mellan diskonteringsfaktorerna för noll år $df(0)$ och för ett år $df(1)$, justerad för hur stor del av ett år som den mellersta tidpunkten av tidsspannet representerar. För exempelvis tidsspannet för kassaflöden mellan 3 och 6 månader används $df(0) - \frac{4.5}{12} \cdot (df(0) - df(1))$ som diskonteringsfaktor.
- För tidsspann som avser löptider över fem år används ett genomsnitt av alla de årliga diskonteringsfaktorerna som ryms inom intervallet. För exempelvis tidsspannet mellan 10 och 15 år används följande uttryck som diskonteringsfaktor för alla kassaflöden i tidsspannet.

$$\frac{df(10) + df(11) + df(12) + df(13) + df(14) + df(15)}{6}$$

För de tio största företagen anser FI att det är olämpligt att använda en så grov indelning i tidsspann som beskrivits ovan och för dessa ska information om nominella belopp och kupongbetalningar istället aggregeras per dag (se avsnitt 3.7.1). Beräkningsunderlag indelat i tidsspann såsom beskrivs ovan kommer dock att begäras in av FI även från de tio största företagen för att möjliggöra en konsekvent jämförelse av risk och metodutslag för större och mindre företag.

Beräkning av kapitalkrav för bristande matchning med avseende på räntebindningstid

För vart och ett av de sex scenarier som FI avser att använda beräknas ett utfall per valuta. I dessa beräkningar inkluderas alla poster i mallen för informationshämtning, det vill säga tillgångar, skulder och derivat. Utfallen för ett visst scenario räknas ut genom att nettopositionerna i respektive tidsspänn multipliceras med skillnaden i spannets diskonteringsfaktor i det stressade scenariot jämfört med det ostressade scenariot. Därefter summeras alla sådana produkter per valuta. Utfallen i respektive valuta räknas sedan om till svenska kronor med hjälp av de växelkurser som gäller för det referensdatum som positionerna avser. Utfallen summeras därefter per scenario. Kapitalkravet för bristande matchning med avseende på räntebindningstid beräknas som det värsta utfallet.

Beräkning av kapitalkrav för kreditspreadrisk

För scenariot som beaktar en parallellskjutning uppåt av företagets kreditspread undantas poster som benämns som derivat i mallen för informationsinhämtning. Detta görs för att derivaten ändrar räntebindningstiden eller företagets valutaexponering men i normalfallet inte den faktiska löptiden. Den ränta som bestämmer ett företags finansieringskostnad har två komponenter, dels marknadsräntan, vars valuta eller räntebindningstid kan säkras med hjälp av räntederivat, dels företagets kreditspread, vilken inte kan säkras med hjälp av räntederivat. Förändringar i kreditspreaden påverkar företagets finansieringskostnad när dess faktiska upplåning löper ut och behöver refinansieras. Detta är fallet oavsett hur marknadsräntan har säkrats.

I remisspromemorian föreslog FI att FRN och andra instrument med återkommande räntjusteringar skulle delas upp i en syntetisk obligation med fast ränta och ett separat redovisat inbäddat räntederivat. På detta sätt skulle både exponeringen mot marknadsräntan och exponeringen mot kreditspreaden kunna särskiljas i bedömningen av kapitalkrav för ränterisk i bankboken. Flera företag har uttryckt att detta förfarande är omständligt och kostsamt och därför behöver FI beakta huruvida nyttan av förfarandet överstiger kostnaderna. I sammanhanget är det av betydelse att inget av de tio stora företagen i nuläget har något kapitalkrav för kreditspreadrisk i FI:s metod.

FI väljer därför att frångå uppdelningen av FRN i två syntetiska instrument. Istället får företagen på en särskild rad ange de nominella beloppen för FRN på de tidpunkter som motsvarar löptiden, vilket blir grunden till beräkningen av kapitalkravet för kreditspreadrisk. Den nya raden benämns "Löptid FRN" och hur den ska fyllas i beskrivs i bilaga 1. Den enkla versionen av FI:s metod³⁵,

³⁵ För en mer utförlig beskrivning av den enkla versionen av FI:s metod, se avsnitt 3.7.2.

som bygger på förbestämda räntekänsligheter som appliceras på nominella belopp, används sedan för att beräkna kapitalkravet för kreditspreadrisk.

FI tillmötesgår på ett liknande sätt Kommuninvests remisskommentar att särskilda rader behövs för redovisning av strukturerad upplåning. Strukturerad upplåning karaktäriseras oftast av att ränterisken och övrig marknadsrisk i de utgivna obligationerna säkras i samband med utgivningen med ett räntederivat så att den överordnade räntebindningstiden är kort.³⁶ Det är även vanligt att de obligationer som ges ut på detta vis har ett inslag av inbäddade optioner, där antingen derivatmotparten eller finansiären har möjlighet att avsluta företagets finansiering i förtid. Finansinspektionen tillför därför nya rader i mallen där företagen ska särredovisa sin eventuella strukturerade upplåning. Kapitalbindningstiden ska anges per första möjliga förfallodatum. Ytterligare beskrivning återfinns i bilaga 1.

Utfallet av scenariot som beaktar en parallellförskjutning uppåt av företagets kreditspread beräknas separat för varje valuta med hjälp av den enkla versionen av FI:s metod. Utfallen räknas sedan om till svenska kronor och summeras. Denna summa utgör kapitalkravet för bristande matchning med avseende på löptid om den är negativ. Om summan är positiv uppstår inget kapitalkrav för bristande matchning med avseende på löptid.

FI förväntar sig inte att FI:s metod i normalfallet ska generera något kapitalkrav för kreditspreadrisk för något av de större svenska företagen, och detta visar även de beräkningar som ligger till grund för konsekvensanalysen i denna promemoria. Detta är en konsekvens av att de genomsnittliga löptiderna för storbankernas upplåning överstiger genomsnittet på löptiderna på bankernas tillgångar, med den definition på löptid som FI använder i detta avseende. Långsiktig finansiering uppstår huvudsakligen genom emission av säkerställda obligationer samt övrig tidsbunden marknadsfinansiering i svenska kronor och andra valutor. Löptiden i bostadskrediter antas i detta avseende vara i linje med räntebindningstiden, givet företagets möjlighet att anpassa prissättningen på bostadsutlåning till förändringar i kreditspread. Även om de större bankerna i nuläget förväntas få ett kapitalkrav på noll för denna komponent så anser FI att det är betydelsefullt att FI:s metod beaktar eventuella negativa framtida förändringar i bankernas strukturella ränterisk även i detta avseende.

Kommuninvest framför i en remisskommentar att FI:s metod kan leda till en felaktig bild av kreditmarknadsrisken givet hur metoden beaktar löptidsmatchade och valutasäkrade skulder och tillgångar i olika valutor. Vid valutakursförändringar ger metoden då utslag, trots att löptidsmatchning fortfarande föreligger. Problemet skulle enligt Kommuninvest avhjälpas om metoden tog hänsyn till valutaderivat med identiska räntebindningstider i

³⁶ Även i de fall den marknadsrisk strukturerad upplåning resulterar i för företaget är begränsad ger strukturerad upplåning upphov till betydande motpartsrisiker. Dessa beaktas på andra sätt i företagets kapitalkrav.

respektive valuta. FI anser att Kommuninvests remissynpunkt är berättigad och att den tidigare föreslagna metoden kunde bli mer eller mindre konservativ beroende på ett företags positioner, utan att sådana skillnader reflekterar olika grader av risk. Därför ändrar FI metoden för kreditspreadrisk, och inför nya rader för nominella belopp hänförliga till derivat, eller kombinationer av derivat, som åstadkommer en löptidsmatchad valutasäkring av en skuld eller en tillgång i en viss valuta. Genom att dessa belopp får tas med vid beräkningen av kapitalkravet för kreditspreadrisk åstadkoms den förändring av metoden som Kommuninvest efterfrågar. Hur dessa nya rader ska fyllas i beskrivs mer utförligt i bilaga 1.

Summa kapitalkrav för ränterisk i bankboken

Kapitalkravet för ränterisk i bankboken beräknas slutligen som summan av kapitalkravet för bristande matchning med avseende på räntebindningstid och för kreditspreadrisk.

3.6.6 Kalibrering av stressmagnitud

FI anser att det är viktigt att det sätt på vilket modellen kalibreras är transparent och replikerbart. Med en tydlig beskrivning kan företagen själva med godtagbar precision skatta kapitalkravet och förutse förändringar i stressnivå.

I remisspromemorian föreslog FI att stressmagnituden skulle kalibreras baserat på historiska data. Emellertid fann FI dels att stressmagnituden blev känslig mot val av tidsperiod för historiska data, och dels att stressmagnituden med de historiska data FI använt hamnade nära den stressmagnitud på 200 räntepunkter som tillsynsmyndigheter ska använda enligt artikel 98 i kapitaltäckningsdirektivet. Därför gör FI en förenkling i sin metod och väljer att i stället använda en stressmagnitud på 200 räntepunkter.

3.7 Beräkningsgrunder

Den huvudsakliga metod som beskrivits ovan, där de räntebärande positionernas nominella belopp och kuponger delas in i tidsspann motsvarande deras betalningsdatum, är den grundläggande versionen av FI:s metod. För att komplettera denna metod och för att tillgodose behovet av proportionalitet kommer FI även att använda en avancerad version och en enkel version vid fastställandet av kapitalkravet för ränterisk i bankboken.

3.7.1 Beräkningsgrunder för de tio största företagen – den avancerade versionen

FI avser att, utöver detaljerad balansräkningsinformation för olika valutor, begära in en mer detaljerad kassaflödesanalys per valuta av de tio största företagen. Företagen behöver här endast särskilja kassaflöden hänförliga till tillgångar, skulder respektive derivat uppdelat per valuta.

FI efterfrågar hög detaljgrad vad gäller faktiska datum för räntesättning. Anledningen till den mer detaljerade informationen kring räntebindningstiden som efterfrågas är att FI vill undvika att den tidsspannsindelning som används i mallen för den detaljerade balansräkningsinformationen påverkar det slutliga resultatet i allt för stor utsträckning. Detta skulle kunna leda till att företag försöker att optimera nettositionen i respektive tidsspän, vilket FI inte anser lämpligt.

Denna version av metoden benämns den avancerade versionen, och baseras på samma scenarier som den grundläggande versionen. Vid framtagandet av diskonteringsfaktorer för specifika datum kommer FI att tillämpa en linjär interpolering mellan de årsvisa diskonteringsfaktorer som har räknats fram.

I enstaka fall kan även mindre företag bli föremål för den mer detaljerade kassaflödesanalysen. Detta sker om FI bedömer att graden av företagets generella risknivå eller företagets ränterisk är sådan att en mer detaljerad analys är påkallad. Dessa enstaka berörda företag kommer i så fall att få information om detta i särskild ordning.

3.7.2 Beräkningsgrunder för mindre företag

FI avser att använda FI:s metod för bedömning av ränterisk i bankboken för mindre företag om och när FI genomför en samlad kapitalbedömning för dessa företag. Se avsnitt 1.2 för ytterligare beskrivning av metodernas omfattning.

FI avser att i normalfallet använda den grundläggande versionen av metoden för mindre företag. I denna metod delas företagets tillgångar och skulder in i tidsspän, som beskrivits ovan, vilket gör detaljeringsgraden i den information som krävs för beräkningen mindre än i den avancerade metoden.

För mindre företag som har begränsad ränterisk avser FI att använda den enkla versionen av metoden istället för den grundläggande. Den enkla versionen innehåller färdiguträknade räntekänslighetsmått för att skatta ränterisken. Dessa baserar sig på den räntekänslighet en obligation med fem procents kupong och en löptid motsvarande medellöptiden i tidsspännet har i en räntemiljö där räntan är fem procent för alla löptider. Ansatsen är hämtad från Baselkommitténs riktlinjer för mätning av ränterisk³⁷. Denna version av FI:s metod benämns den enkla versionen och innehåller parallellförskjutningar av marknadsräntan och kreditspreaden. Till skillnad från den grundläggande versionen görs alltså inga lutningsförändringar av räntekurvan. Räntekänslighetsmått appliceras direkt på balansräkningsposternas nominella belopp, och mindre företag med begränsad ränterisk kommer därför endast att behöva fylla i nominella belopp i mallen för informationsinhämtning.

³⁷ Principles for the Management and Supervision of Interest Rate Risk, BCBS, Juli 2004.

I de fall FI genomför en samlad kapitalbedömning för mindre företag för vilka FI bedömer att ränterisken som ett resultat av företagets affärsmodell eller storlek är obetydlig kommer dessa enligt FI:s bedömning inte att behöva fylla i mallen, och FI avser inte att skatta något kapitalkrav för ränterisk för dessa företag.

Varje företag som blir föremål för en samlad kapitalbedömning kommer att få information från FI vad gäller vilken version som FI kommer att använda vid bedömningen av företagets ränterisk och därmed också vilken information som företaget ska skicka in till FI.

3.7.3 Sammanfattande beräkningsgrunder i FI:s metod

I tabellen nedan illustreras de olika ansatser som FI kommer att använda för att skatta kapitalkravet för ränterisk i bankboken för olika typer av företag.

Tabell 3.1 Beräkningsgrunder för olika företag

Typ av företag	Version
De tio största företagen och enstaka övriga företag.	Avancerad version – diskontering av dagliga kassaflöden (den grundläggande versionen som referens).
Företag med betydande ränterisk	Grundläggande version – diskontering av kassaflöden grupperade i olika tidsspann.
Företag med begränsad ränterisk	Enkel version – användning av färdiguträknade räntekänslighetsmått
Företag med obetydlig ränterisk	Ingen bedömning av kapitalkravet för ränterisk kommer att ske

4 Pensionsrisk

4.1 Bakgrund och syfte

Företagens ersättningar till anställda efter avslutad anställning utgörs till största delen av pensioner. Pensionsersättning tillhandahålls vanligtvis enligt formella planer eller andra formella överenskommelser mellan företaget och enskilda anställda, grupper av anställda eller deras representanter, såsom företagens kollektivavtal om tjänstepension (BTP)³⁸. Riskerna som dessa förpliktelser och de därtill hänförliga förvaltade pensionstillgångarna kan medföra för företagen beaktas inte i pelare 1³⁹. De kan dock vara betydande och behöver därför beaktas i den samlade kapitalbedömningen inom ramen för pelare 2.

Planer för ersättningar efter avslutad anställning klassificeras som *avgiftsbestämda planer* eller som *förmånsbestämda planer* beroende på planens ekonomiska innebörd enligt dess huvudregler och villkor. Det kan även finnas planer med inslag från de båda typerna.

I *avgiftsbestämda planer* är företagets förpliktelse begränsad till det belopp företaget bidrar med genom avgifter. Företagets bidrag motsvarar normalt en procentsats av aktuell lön för den anställde. Följaktligen är det den anställde som bär den aktuariella risken (risken att ersättningarna blir mindre än förväntat) och investeringsrisken (risken att de förvaltade pensionstillgångarna kommer att vara otillräckliga för att ge de förväntade ersättningarna). Även i avgiftsbestämda planer finns emellertid fall då företagets förpliktelse inte är begränsad till den överenskomna avgiften. Ett exempel är då företaget har en förpliktelse genom en garanterad avkastning på avgifterna.

I *förmånsbestämda planer* har företaget en framtida förpliktelse att lämna de överenskomna ersättningarna till nuvarande och tidigare anställda. Normalt åtar sig företaget att betala en viss procent av den anställdes slutlön vid uppnådd pensionsålder alternativt ett genomsnitt av lönen under en period före pensioneringen. Företagets framtida förpliktelse kan därmed inte begränsas genom överföring av tillgångar eller betalning av avgifter till en pensionsstiftelse, en pensionskassa eller ett försäkringsföretag, utan företaget bär i allt väsentligt såväl den aktuariella risken (att ersättningarna kommer att kosta mer än förväntat) som investeringsrisken. Företagets förpliktelse kan därför komma att öka om det aktuariella utfallet eller den faktiska avkastningen på investeringen är sämre än förväntat.

De fyra svenska storbankerna redovisade vid utgången av 2014 sammanlagda pensionsförpliktelser om brutto cirka 110 miljarder kronor. Till förpliktelserna hänförliga förvaltade pensionstillgångar uppgick till cirka 101 miljarder

³⁸ Pensionsavtal mellan Bankinstitutens Arbetsgivareorganisation och Finansförbundet.

³⁹ Enligt tillsynsförordningen kapitaltäcks endast eventuella positiva nettotillgångar (vilka beräknas enligt IAS 19) som inte frånräknats kapitalbasen. Detta gäller i dagsläget ingen av de svenska företag FI har beaktat i konsekvensanalysen i denna promemoria.

kronor.⁴⁰ Eftersom företagens förmånsbestämda pensionsförpliktelser avser osäkra kassaflöden som sträcker sig långt in i framtiden beräknas de med hjälp av vedertagna aktuariella beräkningsmetoder som bygger på kritiska antaganden om exempelvis diskonteringsränta, livslängd och löneutveckling. Förändringar i tillgångsvärden och andra marknadsvariabler, samt använda aktuariella antaganden, kan medföra väsentlig påverkan på de framtida pensionsförpliktelsernas och pensionstillgångarnas beräknade storlek. Att de finansiella företagen håller en tillräcklig kapitalbas som täcker företagens pensionsrisk är av betydelse för stabiliteten i den finansiella sektorn.

FI redovisar i detta avsnitt FI:s metod och åtgärder för att säkerställa att företagens pensionsrisk behandlas och genomlysas på ett konsekvent sätt, och att de svenska företagen har en kapitalbas som är tillräcklig för att täcka riskerna dessa poster ger upphov till.

4.2 FI:s ställningstagande

Företagens kapitalkrav för pensionsrisk ska beräknas med en trafikljusmetod liknande den modell som används inom försäkringsområdet. FI gör vissa justeringar av trafikljusmetoden inom pelare 2 baskrav för att anpassa den till det överordnade regelverket som gäller för företagen inom bankområdet. Sådana justeringar inkluderar mer försiktig kalibrering av kapitalkravet samt en högre standardparameter vid beräkning av riskmarginal⁴¹.

4.3 Inkomna synpunkter avseende avsnitt 4

FI har efter remitteringen bearbetat promemorian och då tagit hänsyn till remissinstansernas synpunkter. Synpunkterna bemöts i följande avsnitt.

Riksbanken efterlyser en diskussion om avvägningen mellan den föreslagna trafikljusmetoden inom pelare 2 baskrav och det kommande regelverket för försäkringsbolag, Solvens 2.

Svenska Bankföreningen efterlyser ett tydliggörande av hur det befintliga kapitalet ska beräknas. Bankföreningen invänder mot att bästa skattning av pensionsåtaganden i trafikljusmetoden inom pelare 2 baskrav ska beräknas enligt den internationella redovisningsstandarden IAS 19, enligt FI:s ursprungliga förslag. Bankföreningen anser istället att bästa skattning av pensionsåtaganden i trafikljusmetoden inom pelare 2 baskrav bör baseras på lokalt föreskrivna kassaflöden enligt tryggandelagen, eller motsvarande i andra länder, på grund av att kassaflöden enligt tryggandelagen är mer i linje med de

⁴⁰ Uppgifter om pensionsförpliktelser och pensionstillgångar är hämtade från årsredovisningar för räkenskapsår 2014 för Nordea, SEB, Svenska Handelsbanken, och Swedbank och avser beräkningar enligt IAS 19 för respektive bankkoncern.

⁴¹ Vissa justeringar har gjorts jämfört med den remisspromemoria FI publicerade 12 december 2014. Dessa förändringar förklaras i följande avsnitt.

ekonomiska krav som förmånstagarna kontraktuellt kan ställa mot både banker och försäkringslag samt solvensregleringen i olika länder.

Bankföreningen anser vidare att FI bör publicera fullständiga diskonteringskurvor, såväl normala som stressade, för alla relevanta valutor för att bankerna ska kunna modellera den långsiktiga terminsräntan bättre. Bankföreningen anser även att den långsiktiga terminsräntan bör harmoniseras mellan de olika valutorna och att FI bör introducera någon form av riskpremie för att stabilisera modellen och ge incitament till ett mer långsiktigt beteende.

Slutligen anser Bankföreningen att det av proportionalitetsskäl bör införas ett tröskelvärde för beräkningarna av pensionsrisk på grund av att mindre banker sällan har tillgång till den detaljerade data som krävs för att kunna utföra beräkningarna enligt trafikljusmetoden inom pelare 2 baskrav.

Kommuninvest anser att i de fall som något kapitalkrav inte föreligger för pensionsrisk, ska inte heller några uppgifter som detta behöva rapporteras till FI.

Sparbankernas riksförbund uttalar i sitt remissvar att de utgår från att FI bedömer att det inte finns något ytterligare kapitalkrav för pensionsrisk i de banker som administrerar sina pensionsåtaganden via ett institut som klarar kapitalkraven enligt trafikljusmodellen för försäkringsområdet.

4.4 Skälen till FI:s ställningstaganden

Riskerna med företagens pensionsförpliktelser skiljer sig i många avseenden från de risker företag hanterar i sin löpande kreditverksamhet och som specifikt beaktas i tillsynsförordningen och i lagen om kapitalbuffertar. Sådana skillnader inkluderar bland annat pensionsförpliktelsernas väsentligt längre löptider jämfört med de löptider som normalt förekommer inom bankverksamhet, samt förekomsten av olika försäkringstekniska risker. Enligt tillsynsförordningen och lagen om kapitalbuffertar, det vill säga den del av regelverket som normalt benämns pelare 1, kapitaltäcks inte pensionsrisker⁴².

När det gäller förmånsbestämda pensionsplaner är företagets framtida förpliktelser inte begränsade genom överföring av tillgångar eller betalning av avgifter till en pensionsstiftelse, en pensionskassa eller ett försäkringsföretag. Pensionsutfästelsens ekonomiska innebörd, enligt dess huvudregler och villkor, avgör huruvida utfästelsen är att betrakta som avgiftsbestämd eller

⁴² Eventuella positiva nettotillgångar dras i normalfallet av från företagets kärnprimärkapital enligt artikel 36 i tillsynsförordningen. Under vissa förutsättningar behöver sådant frångående göras, och i de fall företagen redovisar positiva nettotillgångar i balansräkning och avdrag från kärnprimärkapitalet inte görs, så ska det belopp som kvarstår, som högst utgörs av eventuella positiva *nettotillgångar* enligt IAS 19, kapitaltäckas enligt schablonmetoden eller en intern modell. Således kapitaltäcks enligt tillsynsförordningen varken riskerna som uppstår genom *pensionsförpliktelserna* eller de till pensionsförpliktelserna hänförliga förvaltade *pensionsstillgångarna* på bruttobasis.

förmånsbestämd. Förmånsbestämda pensionsplaner kan, under vissa förutsättningar enligt gällande redovisningsregler, redovisas som avgiftsbestämda pensionsplaner. Samtliga pensionsplaner som klassificeras som förmånsbestämda enligt deras ekonomiska innebörd ska beaktas i trafikljusmetoden inom pelare 2 baskrav, oavsett hur pensionsplanen redovisas enligt gällande redovisningsregler.

Solvens 2 är samlingsnamnet på de nya regler för försäkringsbolag som utarbetas inom EU och som ska börja tillämpas från den 1 januari 2016. Genomförandet av Solvens 2-direktivet⁴³ i Sverige och i övriga EU-länder kommer att innebära nya solvensregler för försäkringsbolag. Inom EU pågår också ett arbete med att revidera direktivet om verksamhet i och tillsyn över tjänstepensionsinstitut, det så kallade tjänstepensionsdirektivet (IORP 1)⁴⁴. Den 27 mars 2014 lämnade EU-kommissionen ett förslag till nytt tjänstepensionsdirektiv (IORP 2)⁴⁵. Tjänstepensionsinstitut i Sverige som omfattas av tjänstepensionsdirektivet är livförsäkringsbolag som bedriver tjänstepensionsverksamhet, tjänstepensionskassor samt större företagsanknutna pensionsstiftelser. Eftersom utvecklingen av regelverket för tjänstepension i dagsläget är oklar avser FI att utgå från nu gällande reglering och använda en metod som liknar den trafikljusmetod som FI redan använder inom försäkringsområdet vid beräkningen av kapitalbaskravet för pensionsrisk inom pelare 2 baskrav.

Det föreligger dock behov av vissa justeringar för att anpassa trafikljusmetoden inom försäkringsområdet till FI:s översyns- och utvärderingsprocess inom bankområdet. Sådana justeringar avser exempelvis beräkningen av befintlig kapitalbas för pensionsrisk och metodens överordnade riskkalibrering, och beskrivs i följande avsnitt.

FI har inte för avsikt att införa formella tröskelvärden för beräkning av pensionsrisk av proportionalitetsskäl eller lättnader avseende inlämnandet av uppgifter till FI för mindre företag, såsom efterfrågats i remissvar från Svenska Bankföreningen och Kommuninvest. FI har inte heller några planer på att införa olika versioner av beräkningsmetoden för mindre företag, på liknande sätt som inom ränterisk. FI har så långt det är möjligt utformat trafikljusmetoden inom för pelare 2 baskrav utifrån företagens redovisade pensionsförpliktelser och förvaltningstillgångar, vilket enligt FI borde innebära en förenkling i sig. Till stöd för företagens beräkningar finns blanketter och diskonteringsräntekurvor i svenska kronor publicerade på FI:s hemsida.

⁴³ Europaparlamentets och rådets direktiv 2009/138/EG av den 25 november 2009 om upptagande och utövande av försäkrings- och återförsäkringsverksamhet (Solvens II) (Celex 32009L0138).

⁴⁴ IORP står för Institutions for Occupational Retirement Provision. Europaparlamentets och rådets direktiv 2003/41/EG av den 3 juni 2003 om verksamhet i och tillsyn över tjänstepensionsinstitut (Celex 32003L0041).

⁴⁵ Europaparlamentets och rådets direktiv om verksamhet i och tillsyn över tjänstepensionsinstitut (omarbetning).

Såsom framgår i avsnitt 1.4.1 kan FI komma att avstå från att göra en specifik bedömning av enskilda risktyper om dessa risktyper bedöms vara av mindre betydelse i den sammantagna bedömningen. Detta gäller även pensionsrisk. Varje företag som blir föremål för en samlad kapitalbedömning kommer att få information från FI om företaget ska skicka in information till FI för beräkning av pensionsrisken enligt FI:s metod. Företag som inte har några förmånsbestämda pensionsförpliktelser behöver inte lämna in några uppgifter till FI och kommer inte att få något kapitalkrav för pensionsrisk.

Sparbankernas riksförbund uttalar i sitt remissvar att de utgår från att FI bedömer att det inte finns något ytterligare kapitalkrav för pensionsrisk för de företag som administrerar sina pensionsåtaganden via ett institut som klarar kapitalkraven enligt trafikljusmodellen inom försäkringsområdet. FI vill därför förtydliga att företagets samtliga förmånsbestämda pensionsförpliktelser ska inkluderas i trafikljusmetoden inom pelare 2 baskrav. Detta för att FI anser att företagets pensionsrisk ska behandlas och genomlysas på ett konsekvent sätt mellan olika företag. Det finns skillnader mellan trafikljusmodellen inom försäkringsområdet och trafikljusmetoden inom pelare 2 baskrav, exempelvis vad gäller riskmarginal och kalibrering, varför de två beräkningsmetoderna inte går att jämföra med varandra vid beräkning av kapitalkrav inom pelare 2 baskrav.

Om ett företag inte har tillräcklig information för att identifiera till företaget hänförliga förvaltningstillgångar kan fördelning ske genom en schablon. Detta kan vara fallet för företag som har överfört tillgångar eller betalat avgifter till en pensionskassa eller ett försäkringsföretag. Exempelvis kan ett företag i sådana fall använda den fördelningsnyckel som försäkringsinstitutet sannolikt skulle ha använt för att fördela tillgångarna om pensionsplanen omgående avvecklats, alternativt om det förelåg en situation där det krävts extra inbetalning från arbetsgivaren till följd av otillräckliga tillgångar.

4.5 Beskrivning av FI:s metod – trafikljusmetoden inom pelare 2 baskrav

4.5.1 Bakgrund – trafikljusmetoden inom försäkringstillsyn

Trafikljusmetoden är en del av FI:s metod för tillsynen över svenska försäkringsföretag. Trafikljuset mäter hur väl försäkringsföretag kan motstå de risker deras exponeringar mot olika finansiella risker och försäkringsrisker ger upphov till.

Metoden utformades under 2005 för att mäta finansiella risker och året därpå testades modellen på livförsäkringsföretag och tjänstepensionskassor. Metoden vidareutvecklades under 2006 och i november 2006 skickade FI ut en fullständig trafikljusmetod för synpunkter. Metoden avsåg både liv- och skadeförsäkring och omfattade finansiella risker, försäkringsrisker samt driftkostnadsrisker. Företagen hade inga avgörande invändningar och de

synpunkter som lämnades avsåg detaljer avseende hur beräkningen av riskerna hade utformats. Vid utformningen av en ny version av trafikljusmetoden under 2007 hade FI övervägt erfarenheter av testerna och i viss utsträckning de synpunkter som lämnats.

Ursprungligen fanns tre färger i Trafikljuset (rött, gult och grönt), men gult ljus togs senare bort då det förelåg tveksamheter kring hur det skulle tolkas. Rött ljus betyder att försäkringsföretaget inte har en tillräcklig kapitalbas för att klara Trafikljusets kapitalkrav.

Utfallet av trafikljusrapporteringen för försäkringsföretagen har fram till i år sammanfattats och presenterats på övergripande nivå i försäkringsbarometern som utkom två gånger per år. Försäkringsbarometern ersätts från och med 2015 av en tillsynsrapport avseende försäkring. Utifrån resultatet av trafikljusmetoden kan FI göra en mer ingående tillsyn av försäkringsföretagen av både kvantitativt och kvalitativt slag.

4.5.2 Trafikljusmetoden för pensionsrisk inom pelare 2 baskrav

I den trafikljusmetod som FI avser att använda för pensionsrisk inom pelare 2 baskrav värderas tillgångar och skulder utifrån verkligt värde. För verkligt värde används marknadsvärdering av tillgångar, och värdering av skulder sker enligt en så kallad bästa skattning av pensionsåtaganden. Därefter utsätts företaget för ett antal stressscenarier, vilka bestämts av FI.

Trafikljusmetoden inom pelare 2 baskrav ger ett totalt kapitalkrav netto, efter justering för diversifiering mellan olika riskkategorier genom korrelationskoefficienter. Diversifieringseffekterna kan dock vara begränsade dels mellan olika juridiska enheter, dels mellan olika typer av fondering, såsom genom överföring av tillgångar eller betalning av avgifter till en pensionsstiftelse, en pensionskassa eller ett försäkringsföretag. Utgångspunkten är därför att företag ska beräkna totalt kapitalkrav netto separat för varje del av det totala pensionsåtagandet, med tillhörande förvaltningstillgångar, som saknar eller endast har begränsade diversifieringseffekter med andra delar av åtagandet. Respektive beräkning summeras därefter för att ge totalt kapitalkrav netto på konsoliderad nivå.

Totalt kapitalkrav netto, efter kalibrering enligt trafikljusmetoden inom pelare 2 baskrav, minskas därefter med företagets beräkning av befintlig kapitalbas för pensionsrisk. Befintlig kapitalbas för pensionsrisk kan vara positiv eller negativ. Skillnaden mellan det totala kapitalkravet netto, efter kalibrering, och den befintliga kapitalbasen för pensionsrisk utgör företagets kapitalkrav för pensionsrisk inom pelare 2 baskrav.

Trafikljusmetoden inom pelare 2 baskrav följer samma metodik som trafikljusmodellen inom försäkring. Justeringar av metoden tillkommer i enlighet med denna promemoria. Till stöd för företagets beräkningar går det

därför till stor del att använda samma beräkningsblankett för Trafikljuset som för försäkringsområdet, vilken finns publicerad på FI:s hemsida⁴⁶ med tillhörande anvisningar⁴⁷. Följande avsnitt följer strukturen i beräkningsblanketten, med relevanta hänvisningar till samma terminologi. FI får många frågor om trafikljusmodellen. På FI:s hemsida finns därför en sammanställning av de vanligaste frågorna, främst om finansiella risker⁴⁸.

4.5.2.1 Totalt kapitalkrav brutto för pensionsrisk

Trafikljusmetoden för pensionsrisk inom pelare 2 baskrav, beräknar ett totalt kapitalkrav brutto som består av följande delar:

1. Försäkringsrisker med utgångspunkt i en bästa skattning av pensionsåtaganden för samtliga förmånsbestämda förpliktelser
 - Ökning av pensionsåtaganden till följd av sänkt diskonteringsränta
 - Ökning av pensionsåtaganden till följd av stressade riskantaganden inom dödlighetsrisk och sjuklighetsrisk
2. Finansiella risker enligt värdering till verkligt värde av pensionsåtagandets hänförliga förvaltningstillgångar
 - Ränterisk
 - Aktierisk
 - Fastighetsprisrisk
 - Kreditrisk
 - Valutarisk

Försäkringsrisker

Finansinspektionen har i valet av underliggande data till trafikljusmetoden inom pelare 2 baskrav särskilt beaktat remissinstansernas invändningar avseende förslaget att använda IAS 19 för beräkning av bästa skattning av pensionsåtaganden. Den aktuariella beräkningsmetoden enligt IAS 19 (Projected Unit Credit Method) innehåller icke-kontraktuella åtaganden, till exempel framtida lönehöjningar, något som remissinstanserna understrukit inte kommer att aktualiseras i en bankkris. FI inför istället en metod som bygger på att företagens framtida förpliktelser att lämna överenskomna ersättningar till nuvarande och tidigare anställda beräknas enligt lagen (1967:531) om tryggnad av pensionsutfästelse m.m. (även kallade tryggandegrunder). För utländska pensionsrisker används motsvarande aktuariella principer för att beräkna pensionsåtagandet i respektive land. Den aktuariella beräkningsmetoden enligt tryggandegrunderna utgår från kontraktuella

⁴⁶ Se vidare dokumentet *Beräkningsblankett för riksbolag*
<http://www.fi.se/Rapportering/Trafikljuset/Anvisningar/>

⁴⁷ Se vidare <http://www.fi.se/Rapportering/Trafikljuset/Anvisningar/>

⁴⁸ Se vidare <http://www.fi.se/Rapportering/Trafikljuset/Fragor-och-svar/>

åtaganden. Därmed begränsas beräkningen av framtida kassaflöden till de ekonomiska krav som förmånstagarna kontraktuellt kan ställa på företaget. Detta bedöms vara konsekvent med kapitalkravens syfte, det vill säga att täcka risker som banken inte kan frångå i en krissituation.

Pensionsutfästelsens ekonomiska innebörd, enligt dess huvudregler och villkor, avgör huruvida utfästelsen är att betrakta som avgiftsbestämd eller förmånsbestämd. Förmånsbestämda pensionsplaner kan, under vissa förutsättningar enligt gällande redovisningsregler, redovisas som avgiftsbestämda pensionsplaner. Samtliga pensionsplaner som är att betrakta som förmånsbestämda enligt deras ekonomiska innebörd ska beaktas i trafikljusmetoden inom pelare 2 baskrav, oavsett hur pensionsplanen redovisas enligt gällande redovisningsregler.

Försäkringstekniska grunder för beräkning av bästa skattning av pensionsåtaganden, även benämnt kapitalvärde, fastställs enligt tryggandelagen av FI. I trafikljusmetoden inom pelare 2 baskrav beräknas således kapitalvärdet med ledning av Finansinspektionens föreskrifter (FFFS 2007:24) om försäkringstekniska grunder, med reservation för antagande om ränta.

I trafikljusmetoden inom pelare 2 baskrav ska företagen hämta vägledning om antagande om ränta från Finansinspektionens föreskrifter och allmänna råd (FFFS 2013:23) om försäkringsföretags val av räntesats för att beräkna försäkringstekniska avsättningar. Anledningen till FI:s val av antagande om ränta för trafikljusmetoden inom pelare 2 baskrav är dels att liknande risker ska behandlas konsekvent med försäkringsområdet, dels att metoden för beräkning av ränterisk har anpassats i Trafikljuset till följd av den inriktning som FI valt genom beslut om att fastställa diskonteringsräntan enligt FFFS 2013:23. Eftersom FI avser att behandla liknande risker konsekvent med försäkringsområdet har FI inte för avsikt att harmonisera terminsräntan mellan de olika valutorna, eller införa en riskpremie, såsom förespråkats av *Bankföreningen*.

FFFS 2013:23 innefattar en delvis modellbaserad diskonteringsräntekurva baserad på makroekonomiska antaganden, i likhet med den metod som föreslås i det kommande Solvens 2-regelverket. Dock används i föreskrifterna en annan extrapoleringsmetod, det vill säga den metod som används för att förlänga räntekurvan mellan den fastställda längsta löptiden och den fastställda långsiktiga terminsräntan, än den metod som den europeiska försäkrings- och pensionsmyndigheten (European Insurance and Occupational Pensions Authority, Eiopa) utvärderar för bestämmande av diskonteringsräntan i Solvens 2-regelverket.⁴⁹

⁴⁹ FI:s ställningstaganden framgår vidare av beslutspromemorian till Finansinspektionens föreskrifter och allmänna råd (FFFS 2013:23) om försäkringsföretags val av räntesats för att beräkna försäkringstekniska avsättningar.

FFFS 2013:23 utgår från marknadsnoteringar för ränteswappar samt en modellerad långsiktig terminsränta. Marknadsräntorna ges full vikt upp till tio år, varefter de fasas ut linjärt upp till tjugo år. Därefter ska kurvan fullt ut konvergera till den långsiktiga terminsräntan. Nivån på den modellerade långsiktiga avkastningen, uttryckt genom terminsräntan, är ett mått på nivån på den avkastning som förväntas kunna erhållas på så kallade riskfria tillgångar⁵⁰ över ett mycket långt tidsperspektiv. Den långsiktiga terminsräntan i svenska kronor har fastställts till 4,2 procent. Denna nivå baseras på antaganden om en långsiktig realränteavkastning på 2,2 procent och ett antagande om inflation på 2 procent.

FFFS 2013:23 innehåller skilda principer för val av räntesatser för tjänstepensionsförsäkring respektive annan försäkring. Som stöd för företagen och för att främja enhetliga beräkningar, publicerar FI diskonteringsräntekurvor i svenska kronor.⁵¹ Trafikljusmetoden inom pelare 2 baskrav avser tjänstepension varför företagen kan använda räntesatser för tjänstepension, den så kallade Tjänstepensionskurvan. FI har inte för avsikt att publicera fullständiga diskonteringskurvor för alla valutor, såsom efterfrågats av *Bankföreningen*. Istället hänvisas till ränteföreskrifternas bestämmelser om hur företagen ska bestämma diskonteringsräntekurvan för norska kronor, danska kronor, euro, brittiska pund och amerikanska dollar. För övriga valutor ska samma värden användas som anges för svenska kronor.

Ränterisk beräknas i trafikljusblanketten för Trafikljuset som nettot av stresscenariona för pensionsåtaganden respektive förvaltningstillgångar, och beskrivs nedan under avsnittet för finansiella risker.

Vid stressning av antagandena avseende försäkringsrisker i trafikljusmetoden inom pelare 2 baskrav beaktas dödlighetsrisk och sjuklighetsrisk. Annullationsrisk bedöms inte vara relevant⁵². Vid stressning beräknas ett kapitalkrav baserat på slumpfel och parameterfel. Slumpfel är ett mått på storleken av avvikelser från väntevärdet. Parameterfel tar hänsyn till ändrade dödlighets- och sjuklighetsantaganden.

Finansiella risker

De till pensionsförpliktelseerna hänförliga förvaltningstillgångarna medför betydande risker både som en följd av tillgångarnas egna risker och det sätt förvaltningstillgångarna och pensionsförpliktelseerna sammantaget påverkas av

⁵⁰ Avkastningskurvan för statspapper (främst långa statsobligationer) samt korta styrräntor utgör approximation för den avkastning som kan erhållas för "riskfria tillgångar".

⁵¹ <http://www.fi.se/Rapportering/Periodiskt/Forsakring/Diskonteringsrantekurva/>

⁵² Annullationsrisk avser risken att antaganden om förmånstagares beteende avseende uppehåll i premiebetalningar eller upphörande, förnyelse och återköp av försäkringskontrakt underskattar förmånstagarnas faktiska beteende. Annullationsrisk kan vara en betydelsefull risk för försäkringsföretag men är inte applicerbar på pensionsåtaganden där företaget står för premiebetalning och risk och förmånstagarens prestation begränsas till dess (aktuella eller tidigare) anställning.

ränterisk. Storleken på de finansiella riskerna kan skilja sig betydligt mellan olika företag beroende på deras specifika tillgångsfördelning och löptidsstrukturen på deras räntebärande tillgångar och pensionsförpliktelser.

Ränterisk så som den beaktas i FI:s bedömning av kapitalkrav för pensionsrisk är risken att företagets kapitalposition påverkas negativt av förändringar i marknadsräntorna. Kapitalkravet för ränterisk beräknas utifrån i vilken utsträckning tillgångar och skulder påverkas av givna förändringar i nivån på marknadsräntorna. Beräkningen i stresstestet delas upp i räntebärande tillgångar och bästa skattningen av pensionsåtaganden. Förvaltningstillgångar respektive pensionsåtaganden delas upp i fyra kategorier: nominell och real ränta i svenska kronor, nominell ränta i euro och nominell ränta i annan utländsk valuta. Företaget ska beakta effekten av att marknadsräntorna i samtliga av de fyra kategorierna antas röra sig i samma riktning, det vill säga antingen stiger eller faller. Om det är mest ofördelaktigt för företaget att samtliga marknadsräntor faller, ska företaget beräkna effekten av ett fall, annars beräknas effekten av en stigning. Räntekänsligheten i förvaltningstillgångar respektive pensionsåtaganden uttrycks som en parallellförskjutning av räntekurvorna.

Aktiekursrisk är risken att marknadsvärdet på en aktieinvestering sjunker. Kapitalkrav för aktiekursrisken mäts genom att effekterna av en procentuell nedgång i marknadsvärdet på aktierna beräknas. Aktieexponeringen är uppdelad på svenska och utländska aktier.

Fastighetsprisrisk är risken att marknadsvärdet på en fastighetsinvestering sjunker i värde och mäts som en minskning av marknadsvärdet.

Kreditrisk är risken för att priset på räntebärande tillgångar med kredit- eller motpartsrisk förändras och mäts genom en beräkning av hur värdet på dessa förändras om den genomsnittliga kreditspreaden ökar enligt ett visst scenario. Med kreditspread avses här skillnaden i ränta mellan den räntebärande tillgången och den riskfria räntan⁵³, oavsett om den skillnaden utgör en premie för kredit-, motparts-, likviditetsrisk eller något annat.

Valutarisk är risken för ökad (valuta-) exponering i tillgångar och skulder till följd av förändringar i valutakurserna och mäts som en kursförändring gentemot svenska kronor för respektive utländsk valuta. Företagets nettoexponering beräknas utifrån varje enskild utländsk valuta, efter matchning mot skuldsidan i balansräkningen.

Nedan presenteras i tabellform de parametrar för stressning av finansiella risker som gäller vid den tidpunkt denna promemoria publiceras. Dessa parametrar kan ändras och de parametervärden som kommer att gälla vid varje tidpunkt kommer att finnas tillgängliga på FI:s webbplats.

⁵³ Med ”riskfri ränta” avses här gällande marknadsränta på statsskuldsväxlar eller statsobligationer.

Tabell 4.1 Stress av finansiella risker i trafikljusmetoden inom pelare 2 baskrav

Riskkategori	Scenario
Ränterisker	
Ränterisk nominell ränta SEK	+/- 100 baspunkter
Ränterisk realränta SEK	+/- 50 baspunkter
Ränterisk EUR	+/- 100 baspunkter
Ränterisk i annan utländsk valuta	+/- 100 baspunkter
Aktierisk	
alt. 1 (ingen valutarisk tillkommer),	
svenska	- 40 procent
utländska	- 37 procent
alt. 2 (valutarisk tillkommer),	
svenska	- 40 procent
utländska	- 35 procent
Fastighetsprisrisk	- 35 procent
Kreditrisk (ökning av kreditspread)	Max av (100 procent; 25 baspunkter)
Valutarisk	+/- 10 procent

För derivat mäts risken genom att den underliggande tillgången förändras i enlighet med respektive scenario. Exempelvis ska således värdeförändringen för en aktieoption beräknas baserat på värdeförändringen i den underliggande aktien.

4.5.2.2 Totalt kapitalkrav netto för pensionsrisk

Trafikljusmetodens beräkning av försäkringsrisker och finansiella risker ger ett totalt kapitalkrav brutto för pensionsrisk, benämnt bruttosumma kapitalkrav i beräkningsblanketten för Trafikljuset. Trafikljusmetoden inom pelare 2 baskrav beräknar därefter ett totalt kapitalkrav netto efter justering för diversifiering mellan olika riskkategorier genom korrelationskoefficienter. Korrelationerna ska avspegla korrelationerna under de stressade omständigheter som mäts enligt metoden. Dessa korrelationer är svårskattade och kan endast bli approximativa. FI har därför valt att arbeta med förenklade korrelationsantaganden i trafikljusmetoden.

Totalt kapitalkrav netto beräknas med en kvadratrotsformel utifrån de korrelationskoefficienter som anges i tabellen nedan.

Tabell 4.2 Korrelationsantaganden i trafikljusmetoden inom pelare 2 baskrav

Riskkategorier	Korrelationskoefficient, ρ
Dödlighet, Sjuklighet	0,25
SEK nom, SEK real	0,80
SEK nom, EUR	0,80
SEK real, EUR	0,50

FI accepterar endast i begränsade fall diversifieringseffekter vid beräkning av kapitalkrav inom bankområdet. För försäkringsföretag är emellertid diversifieringseffekter en integrerad del av den samlade riskbedömningen och eftersom FI avser att använda en metod för pensionsriskbedömningen som baseras på de metoder som används inom försäkringsområdet anser FI att det är rimligt att beakta diversifieringseffekter i bedömningen av kapitalkravet för pensionsrisk.

Diversifieringseffekterna kan dock vara begränsade dels mellan olika juridiska enheter, dels mellan olika typer av fondering, såsom genom överföring av tillgångar eller betalning av avgifter till en pensionsstiftelse, en pensionskassa eller ett försäkringsföretag. Utgångspunkten är därför att företaget ska beräkna totalt kapitalkrav netto separat för varje del av det totala pensionsåtagandet, med tillhörande förvaltningstillgångar, som saknar eller endast har begränsade diversifieringseffekter med andra delar av åtagandet. Respektive beräkning summeras därefter för att ge totalt kapitalkrav netto på konsoliderad nivå.

Delar av pensionsåtagandet, med tillhörande förvaltningstillgångar, mellan vilka företaget kan påvisa faktiska diversifieringseffekter, får slås ihop direkt vid beräkningen av totalt kapitalkrav netto. Företag har även möjligheten att, direkt vid beräkningen av totalt kapitalkrav netto, slå ihop mindre delar av pensionsåtagandet, med tillhörande förvaltningstillgångar, mellan vilka diversifieringseffekter saknas eller är begränsade förutsatt att kapitalkravet för pensionsrisk vid en sådan beräkning inte blir väsentligt lägre än vid separata beräkningar.

4.5.2.3 Kalibrering

Försäkringsområdets trafikljusmetod utgår ifrån att riskantaganden väljs så att de approximativt uppnår en 99,5 percentil för de möjliga utfallen på ett år. För att öka denna till en 99,9 percentil avser FI att öka kapitalkravet jämfört med kapitalkravet i försäkringsområdets trafikljusmetod med 20 procent, baserat på antagandet att riskerna är normalfördelade.

4.5.2.4 Befintlig kapitalbas för pensionsrisk

Befintlig kapitalbas för pensionsrisk, som kan vara positiv eller negativ, beräknas enligt tabellen nedan. Respektive post beskrivs närmare i följande avsnitt.

Tabell 4.2 Beräkning av befintlig kapitalbas för pensionsrisk

+/-	Eventuella positiva nettopensionstillgångar eller negativa nettopensionsskulder för förmånsbestämda pensionsplaner som inte ingår i företagets kärnprimärkapital
+/-	Förändrade aktuariella antaganden
-	Riskmarginal
-	Eventuella andra justeringar
=	Befintlig kapitalbas för pensionsrisk

Eventuella positiva nettotillgångar

Nettot av ett företags förmånsbestämda pensionsförpliktelser, och dess därtill hänförliga förvaltningstillgångar, kan vid varje tidpunkt vara en nettotillgång eller en nettoskuld. Befintlig kapitalbas för pensionsrisk ska justeras för eventuella positiva nettopensionstillgångar eller negativa nettopensionsskulder för förmånsbestämda pensionsplaner som inte ingår i företagets kärnprimärkapital.

Eventuella positiva nettotillgångar dras i normalfallet av från företagets kärnprimärkapital enligt artikel 36 i tillsynsförordningen. Eventuella positiva nettopensionstillgångar som har dragits av från företagets kärnprimärkapital får tillgodoräknas vid beräkningen av befintlig kapitalbas för pensionsrisk.

I trafikljusmetoden inom pelare 2 baskrav ska samtliga pensionsplaner som klassificeras som förmånsbestämda enligt deras ekonomiska innebörd beaktas vid beräkningen av befintlig kapitalbas för pensionsrisk, oavsett hur pensionsplanen redovisas enligt gällande redovisningsregler. Eventuella positiva nettopensionstillgångar eller negativa nettopensionsskulder för förmånsbestämda pensionsplaner, som inte ingår i företagets kärnprimärkapital, ska därför beaktas i beräkningen av befintlig kapitalbas för pensionsrisk. Eventuella positiva nettopensionstillgångar som inte ingår i företagets kärnprimärkapital ökar företagets befintliga kapitalbas för pensionsrisk. Motsatsvis minskar eventuella negativa nettopensionsskulder som inte ingår i företagets kärnprimärkapital företagets befintliga kapitalbas för pensionsrisk.

Företagets positiva nettopensionstillgångar respektive negativa nettopensionsskulder ska beräknas enligt samma aktuariella principer som beskrivs i trafikljusmetoden inom pelare 2 baskrav.

Förändrade aktuariella antaganden

Förändrade aktuariella antaganden omfattar dels eventuell omräkning av pensionsåtaganden från IAS 19 till tryggningsgrunder eller motsvarande principer för utländska pensionsrisker, dels justering av diskonteringsmetod

från trygghandgrunder eller motsvarande principer för utländska pensionsrisker till trafikljusmetoden inom pelare 2 baskrav⁵⁴.

I ett första steg beräknas skillnaden mellan pensionsåtagande enligt IAS 19 och pensionsåtagandet beräknat enligt trygghandgrunder, eller motsvarande aktuariella principer för utländska pensionsrisker. Resultatet ökar eller minskar företagets befintliga kapitalbas för pensionsrisk.

I ett andra steg beräknas skillnaden mellan pensionsåtagande beräknat enligt trygghandgrunder, eller motsvarande aktuariella principer för utländska pensionsrisker, och pensionsåtagandet beräknat enligt trafikljusmetoden inom pelare 2 baskrav. Resultatet ökar eller minskar företagets befintliga kapitalbas för pensionsrisk.

Riskmarginal

Det är FI:s avsikt att tillräckligt kapital ska finnas tillgängligt om företagens förpliktelse att lämna de överenskomna ersättningarna till nuvarande och tidigare anställda måste överföras på någon annan. Riskmarginalen ska därför motsvara ett belopp som en utomstående part kan förväntas kräva, utöver värderingen enligt bästa skattningen, för att ta över förpliktelserna. Företaget ska göra en egen bedömning av riskmarginalen.

Om företaget inte kan göra en egen detaljerad bedömning så ska en uppskattning göras med hjälp av en standardparameter. Riskmarginalen, enligt en uppskattning för försäkringsbolag, utgörs av bästa skattningen för avsättningar multiplicerad med standardparametern fem procent. Riskmarginalen för försäkringsföretag bygger på den femte kvantitativa förstudien i Solvens 2-arbetet, QIS 5, och är ett genomsnitt för samtliga försäkringsföretag. Eftersom ett genomsnitt för samtliga försäkringsföretag inte bedöms vara representativt för beräkningen av kapitalkravet för pensionsrisk inom pelare 2 baskrav avser FI att justera riskmarginalen för trafikljusmetoden inom pelare 2 baskrav till åtta procent baserat på ett genomsnitt för endast försäkringsföretag som helt eller delvis bedriver tjänstepensionsverksamhet.

En riskmarginal på åtta procent inom trafikljusmetoden inom pelare 2 baskrav bedöms även vara en rimlig approximation utifrån de tekniska specifikationer⁵⁵ som getts ut av den europeiska försäkrings- och pensionsmyndigheten (European Insurance and Occupational Pensions Authority, Eiopa) vid kvantitativa förstudier gällande tjänstepensionsdirektivet⁵⁶.

⁵⁴ För antagande om ränta hämtas vägledning från Finansinspektionens föreskrifter och allmänna råd (FFFS 2013:23) om försäkringsföretags val av räntesats för att beräkna försäkringstekniska avsättningar.

⁵⁵ Draft Technical Specifications QIS of EIOPA's Advice on the Review of the IORP Directive.

⁵⁶ Europaparlamentets och rådets direktiv 2003/41/EG av den 3 juni 2003 om verksamhet i och tillsyn över tjänstepensionsinstitut

Andra justeringar

Andra justeringar av befintlig kapitalbas för pensionsrisk innefattar eventuella justeringar för innehav av aktier i det egna företaget och koncentrationsrisk.

Eventuella innehav av aktier i det egna företaget ska minska företagets befintliga kapitalbas för pensionsrisk. Det belopp som i sådana fall dras av i beräkningen av befintlig kapitalbas för pensionsrisk ska också dras av i beräkningen av kapitalkrav för aktierisk i trafikljusblanketten.

Trafikljusmetoden inom pelare 2 baskrav baseras på ett antagande om väl diversifierade exponeringar inom varje tillgångsslag. I de fall detta antagande inte håller kan FI behöva göra en bedömning av eventuellt ytterligare kapitalkrav inom pelare 2 för koncentrationsrisk. Sådana bedömningar beaktas inte i denna promemoria.

4.5.2.5 Kapitalkrav för pensionsrisk inom pelare 2 baskrav

Från totalt kapitalkrav netto, efter justering för kalibrering, subtraheras företagets beräkning av befintlig kapitalbas för pensionsrisk. Om resultatet är positivt (det vill säga om totalt kapitalkrav netto överstiger företagets beräkning av befintlig kapitalbas för pensionsrisk) utgör det kapitalkravet för pensionsrisk inom pelare 2 baskrav.

Om resultatet är negativt sätts kapitalkravet för pensionsrisk inom pelare 2 baskrav till noll.

Kapitalkravet inom pelare 2 baskrav blir således en nettopost som motsvarar det återstående kapitalkravet, efter avdrag för eventuellt befintligt kapital som inte inkluderats i företagets redovisade kärnprimärkapital. Nettoposten är även benämnd Överskott eller Underskott i beräkningsblanketten för Trafikljuset.

5 Samvariation mellan pensionsrisk och ränterisk

5.1 Introduktion

Företagens kapitalkrav för pensionsrisk avser normalt i betydande utsträckning risken för lägre räntor. Företagens kapitalkrav för ränterisk i bankboken avser emellertid normalt risken för högre räntor. Eftersom samma riskfaktor inte kan röra sig i två riktningar kan det således finnas en riskreducerande effekt mellan pensionsrisk och ränterisk. FI behöver därför ta ställning till om denna riskreducerande effekt ska beaktas.

5.2 FI:s ställningstagande

FI avser att inte beakta eventuell omvänd samvariation mellan de olika risktyper som denna promemoria behandlar i sin samlade kapitalbedömning.

5.3 Skälen till FI:s ställningstagande

FI anser att omvänd samvariation mellan olika risktyper avseende samma riskfaktor, i detta fall räntor, kan vara betydelsefull och leda till minskad sammanvägd räntekänslighet för företagen.

Emellertid är den faktiska betydelsen av sådan riskreducerande effekt starkt beroende av omständigheterna, inte minst huruvida eventuellt överskjutande kapitalbas avseende pensionsrisk kan överföras till bankens övriga verksamhet, och vice versa. Det befintliga kapital som beaktas i bedömningen av kapitalkrav för pensionsrisk avser i förekommande fall i betydande utsträckning förändringen i diskontering mellan trafikljusmetoden och IAS 19. Kapital som uppstår genom förändring i skuldvärdering mellan IAS 19 och trafikljusmetoden är inte tillgängligt inom övrig verksamhet. Betydande metodförändringar skulle också krävas om en sådan samvariation skulle beaktas.

Den sammanvägda påverkan av eventuell samvariation avseende ränterisk på företagens kapitalkrav skulle därför enligt FI:s bedömning bli väsentligt lägre om relevanta omständigheter och behovet av ytterligare justeringar hade beaktats. Av den anledningen avser FI inte beakta sådan samvariation mellan de olika risktyper som denna promemoria avser i myndighetens samlade kapitalbedömning. Tillvägagångssättet är också i överensstämmelse med FI:s generella ställningstagande i kapitalkravspromemorian om att inte reducera kapitalkravet i pelare 2 på grund av riskdiversifiering mellan risktyper.

6 Genomlysning

6.1 Introduktion

Som beskrivs i kapitalkravspromemorian kommer FI att kvartalsvis publicera resultaten av den samlade kapitalbedömningen, inklusive resultatet av de metoder som beskrivs i denna promemoria, på gruppnivå för de tio största företagsgrupperna. Publiceringen omfattar alla delar av kapitalkravet, även systemrisk, riskviktsgolv för bolån och den kontracykliska bufferten, och i förekommande fall eventuella tillkommande kapitalkrav som inte beaktats i kapitalkravspromemorian eller i denna promemoria⁵⁷.

Bedömningen av de risktyper som behandlas i denna promemoria sker normalt årsvis inom den samlade kapitalbedömningen. Därför kommer i normalfallet, åtminstone inledningsvis, beräkningen av dessa delar inte att uppdateras i den kvartalsvisa redovisningen. Det belopp som fastställs årsvis i kronor redovisas istället varje kvartal som en procentsats av det riskvägda exponeringsbeloppet.

FI kan komma att uppdatera bedömningen av kapitalkravet för de risktyper som behandlas i denna promemoria oftare än årsvis om och när förutsättningarna för bedömningen förändras betydligt. De delar av den samlade kapitalbedömningen som avser systemrisk, det vill säga riskviktsgolvet, den kontracykliska bufferten samt kapitalkravet för systemrisk⁵⁸, kommer både att uppdateras och redovisas på kvartalsbasis.

FI:s samlade kapitalbedömning avseende ett visst räkenskapsår färdigställs normalt under andra halvan av det påföljande året.

Företagen ska fyra gånger per år offentliggöra resultatet av företagets interna process för bedömning av kapitalkravet⁵⁹. Företagen kan, men behöver inte, välja att använda FI:s metoder i sin egen bedömning av sina kapitalkrav (se även avsnitt 1.3).

6.2 Inkomna synpunkter avseende avsnitt 6

Svenska Bankföreningen förordar att företag inte ska behöva offentliggöra sina internt bedömda kapitalkrav förrän FI har färdigställt metoderna för bedömning av pelare 2-baskrav, tillämpat dessa i den samlade kapitalbedömningen, och publicerat resultaten. Bankföreningen efterfrågar också förtydligande avseende

⁵⁷ Detta gäller exempelvis kapitalkrav för bristande riskhantering och modellrisk och eventuella ytterligare kapitalkrav för basisrisk, optionsrisk eller kreditspreadrisk avseende marknadsvärderade instrument i bankboken.

⁵⁸ Med detta avses de två procentenheter kärnprimärkapital som inom ramen för pelare 2 åläggs de fyra storbankerna på gruppnivå (vilka tillkommer utöver de tre procentenheter som åläggs inom pelare 1). För mer information, se kapitalkravspromemorian.

⁵⁹ Se 5 kap. 8 § Finansinspektionens föreskrifter (FFFS 2014:12) om tillsynskrav och kapitalbuffertar.

FI:s publicering av information och specifikt hur FI:s publicering förhåller sig till FI:s kommunikation till företagen om deras samlade kapitalbedömning och företagens egna kvartalsredovisningar.

Sparbankernas Riksförbund framför också att kravet om offentliggörande av företagens interna kapitalbedömning inte ska införas förrän FI:s metoder är färdigställda och beslutade.

6.3 Ytterligare förtydliganden avseende genomlysning

Företagen ska enligt FFFS 2014:12 publicera sina internt bedömda kapitalkrav kvartalsvis, så snart som möjligt och senast två månader efter balansdagen, med början avseende balansdagen 31 mars 2015. FI beskriver i avsnitt 1.5 att FI förväntar sig att företagen använder de metoder som de anser är lämpligast och som bäst beaktar deras riskbild, operationella förutsättningar eller andra faktorer. Sådana metoder kan skilja sig från de metoder FI beskriver i denna promemoria – men det följer också att företag kan välja att använda liknande eller identiska metoder, om företagen anser att dessa är lämpligast. FI noterar i detta avseende att optionsrisk, basisrisk och kreditspreadrisk avseende marknadsvärderade instrument i bankboken ska beaktas i företagens IKU i de fall dessa riskelement kan anses betydelsefulla, även om dessa riskelement inte beaktas i FI:s metod för bedömning av ränterisk i bankboken.

FI anser inte att det finns någon anledning att senarelägga ikraftträdandet av kravet att företagen offentliggör sina internt bedömda kapitalkrav. I de fall företagen anser att FI:s metoder är mest lämpade för sina förutsättningar så står det dem fritt att använda de metoder FI remitterat och justera metoderna i enlighet med de förändringar och klargöranden som följer av denna promemoria.

Vad gäller Bankföreningens begäran om förtydligande av FI:s tidplan för publicering av information och hur denna förhåller sig till FI:s kommunikation till bankerna om den slutliga översyns- och utvärderingsprocessen (FI antar att förfrågan avser den slutliga samlade kapitalbedömningen) vill FI klargöra följande:

FI publicerar kvartalsvis företagens samlade kapitalkrav avseende balansdagar med början den 30 juni 2014. FI behöver invänta relevanta data från samtliga av de tio största företagen och har hittills publicerar kapitalkravet inom två månader efter respektive kvartalsvisa balansdag. Företagen publicerar ofta sina kvartalsrapporter tidigare än FI publicerar kapitalkraven för de tio största företagen.

För de risktyper som presenteras i denna promemoria har FI hittills publicerat schablonbelopp. FI kommer att kommunicera de slutliga resultaten av årets samlade kapitalbedömning, inklusive resultatet av de metoder som presenteras i denna promemoria, till de tio största företagen, som årets kapitalbedömning berör, per den 30 september 2015. Detta innebär att företagen kommer att bli

meddelade de faktiska kapitalkraven som FI:s metoder leder till innan de publicerar sina kvartalsrapporter, oavsett FI:s publicering av kapitalkraven avseende den 30 september 2015.

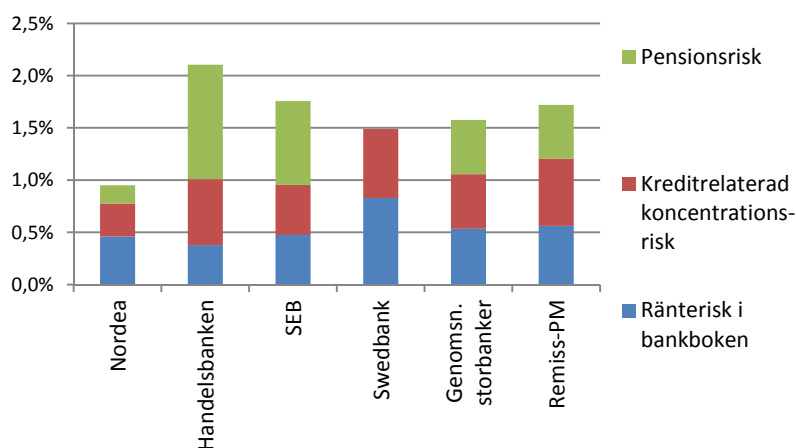
Som beskrivs ovan kommer det belopp i svenska kronor som fastställs i den samlade kapitalbedömningen i normalfallet att gälla i ett år fram till dess att det uppdateras i påföljande års samlade kapitalbedömning.

7 Konsekvensanalys

FI redovisar de övergripande konsekvenserna av FI:s föreslagna tillämpning av de nya kapitaltäckningsreglerna i kapitalkravspromemorian. I den konsekvensanalysen använder FI ett samlat schablonbelopp för de tre riskgrupper som behandlas i denna promemoria, samt i vissa fall även avseende andra risker⁶⁰, motsvarande 1,5 procent kärnprimärkapital och 2,0 procent totalkapital för de fyra storbankerna samt 1,3 procent kärnprimärkapital och 2,0 procent totalkapital för de sex övriga företagen⁶¹ (detta schablonbelopp används även till och med andra kvartalet 2015 i FI:s kvartalsvisa offentlighöörande av de tio största företagens kapitalkrav; för ytterligare beskrivning av FI:s genomlysning av kapitalkraven se avsnitt 6). Samtliga procenttal baseras på totalt riskvägt exponeringsbelopp.

I detta avsnitt redovisas en beräkning av totalkapitalkraven för de tio största företagen för risktyperna kreditrelaterad koncentrationsrisk, ränterisk i bankboken och pensionsrisk. Notera att schablonbeloppet på 2,0 procent inkluderar beaktande av ytterligare kapitalkrav som FI:s metoder inte beaktar; i förekommande fall tillkommer dessa kapitalkrav utöver vad som redovisas i diagram 7.1 och 7.2 nedan. De redovisade beräkningarna baseras på data som bankerna lämnat in till FI.

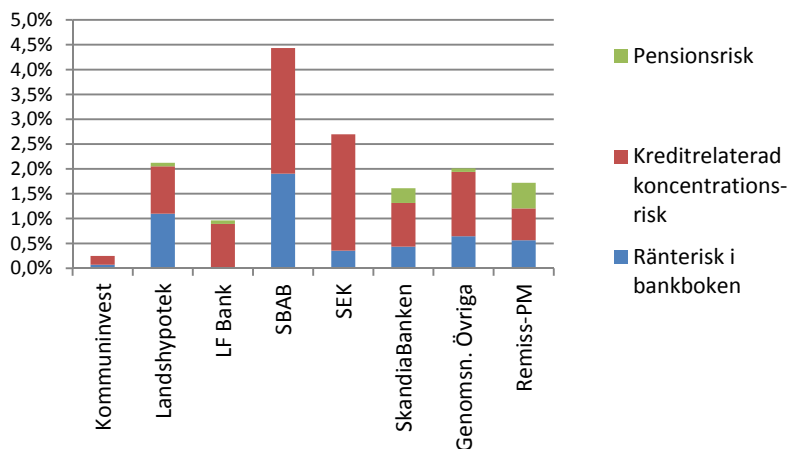
7.1 Totalt kapitalkrav enligt FI:s metoder för kreditrelaterad koncentrationsrisk, ränterisk i bankboken och pensionsrisk som procent av totalt riskvägt exponeringsbelopp för fyra storbanker.

⁶⁰ Sådana ytterligare kapitalkrav kan avse exempelvis bristande riskhantering och modellrisk och behandlas inte i denna promemoria. Framöver kan ytterligare kapitalkrav för basisrisk, optionsrisk och kreditspreadrisk avseende marknadsvärderade instrument i bankboken, som ofta betraktas som delkomponenter av ränterisk i bankboken, tillkomma då dessa riskelement inte beaktas av FI:s metoder.

⁶¹ Den högre delen kärnprimärkapital som del av totalkapitalkravet för storbankerna beaktar de ytterligare systemriskkraven i form av kärnprimärkapital inom pelare 1 och pelare 2 som i promemorian endast appliceras på storbankerna. Av den anledningen blir andelen kärnprimärkapital högre för dessa banker.

7.2 Totalt kapitalkrav enligt FI:s metoder för kreditrelaterad koncentrationsrisk, ränterisk i bankboken och pensionsrisk som procent av totalt riskvägt exponeringsbelopp för sex övriga företag.

Som framgår av diagram 7.1 och 7.2 ovan visar FI:s beräkningar att kapitalkravet inom pelare 2 för kreditrelaterad koncentrationsrisk, ränterisk i bankboken och pensionsrisk ligger på i genomsnitt 1,6 procent för storbankerna och 2,0 procent för övriga sex företag. Eventuella ytterligare kapitalkrav för optionsrisk, basisrisk och kreditspreadrisk avseende marknadsnoterade instrument i bankboken inkluderas inte i redovisade kapitalkrav för Ränterisk i bankboken, och kan därför tillkomma utöver kapitalkrav som redovisas här.

För *kreditrelaterad koncentrationsrisk* är det genomsnittliga kapitalkravet enligt FI:s metod 0,5 procent av totalt riskvägt exponeringsbelopp för storbankerna och 1,3 procent för de övriga sex företagen. I remisspromemorian redovisades ett genomsnittligt kapitalkrav för koncentrationsrisk på 0,5 procent.

Vad gäller *ränterisk i bankboken* får storbankerna ett genomsnittligt kapitalkrav på 0,5 procent och de övriga sex företagen ett kapitalkrav på i genomsnitt 0,6 procent, att jämföra med de 0,6 procent som angavs i remisspromemorian. I remisspromemorian baserades den preliminära beräkningen på ett mindre antal företag än de tio största.

Vad gäller *pensionsrisk* får storbankerna ett genomsnittligt kapitalkrav på 0,5 procent och övriga sex företag ett genomsnittligt kapitalkrav på 0,1 procent. Skillnaderna i kapitalkrav är betydande mellan företagen beroende på skillnader i riskexponeringar och kapitalisering i företagens pensionsplaner. I remisspromemorian redovisades ett genomsnittligt kapitalkrav för pensionsrisk på 0,5 procent baserat på preliminära skattningar för storbankerna.

Ordlista

- Bostadskrediter:** Med bostadskrediter avses de exponeringar som påverkas av riskviktsgolvet för bolån, det vill säga exponeringar med säkerhet i fastighet i exponeringsklassen exponeringar mot hushåll, se artikel 147.5 och 154.3 i tillsynsförordningen
- Det kombinerade buffertkravet:** Det totala buffertkrav som är tillämpligt för respektive företag och som består av kapitalkonserveringsbufferten (för alla), den kontracykliska kapitalbufferten (som varierar över tid och mellan exponeringar i olika länder) och systemriskbufferten, kapitalbuffert för globala systemviktiga institut samt kapitalbuffert för övriga systemviktiga institut.
- Exponeringar mot nationella regeringar och centralbanker:** Definieras i enlighet med artikel 147 i tillsynsförordningen.
- Exponeringsbelopp:** För exponeringar där schablonmetoden används ska exponeringsvärde i enlighet med artikel 111 i tillsynsförordningen användas. För exponeringar där en interna metod används ska exponeringsbelopp i enlighet med artiklarna 166-168 i tillsynsförordningen användas. Undantag görs för säkerställda obligationer där exponeringsbeloppet utgör 10 % av värdet i enlighet med regelverket för stora exponeringar.
- Kreditportföljen:** Med kreditportföljen avses samtliga exponeringar som skall kapitaltäckas enligt regelverket för kreditrisker i tillsynsförordningen, med undantag för motpartslösa exponeringar.
- Motpart:** Vid beräkning av namnkoncentration skall exponeringsbelopp aggregeras på motpartsnivå. Med motpart avses här företagsgrupper. Då banken har tillstånd att använda internmetoden skall PD och LGD för företagsgruppen beräknas

som exponeringsviktat genomsnittligt PD respektive LGD.

- Pensionsstiftelse:** En av arbetsgivare grundad stiftelse vars uteslutande ändamål är att trygga utfästelse om pension till arbetstagare eller arbetstagares efterlevande i enlighet med lagen (1967:531) om tryggande av pensionsutfästelse m.m.
- Pensionskassa:** Understödsförening som registrerats enligt lagen (1972:262) om understödsföreningar. Denna lag upphörde att gälla den 1 april 2011. Understödsföreningar regleras därmed av övergångsbestämmelserna i 7 § lagen (2010:2044) om införande av försäkringsrörelselagen (2010:2043).
- IAS 19:** Av International Accounting Standards Board (IASB) utgiven redovisningsrekommendation avseende ersättningar till anställda som omfattar redovisning av pensionsutfästelser.
- Kapitalplaneringsbuffert:** Del av det kapitalkrav som följer av den samlade kapitalbedömningen. Kapitalplaneringsbufferten syftar till att företaget *fortlöpande* ska kunna upprätthålla tillräcklig kapitalbas.
- Pelare 2 baskrav:** Del av det kapitalkrav som följer av den samlade kapitalbedömningen. Pelare 2 baskrav omfattar kapitalbasbehov för att täcka risker eller riskelement som inte täcks av pelare 1 och i särskilda fall kapital för brister i styrformer, processer och rutiner.
- Riskvikt:** Värde som används vid beräkning av riskvägda tillgångar. För att räkna fram bankens riskvägda tillgångar multipliceras varje credits exponeringsbelopp med en riskvikt. Riskvikten bestäms utifrån den enskilda kreditens oförväntade förlust. Hög riskvikt innebär större risk än en låg riskvikt.
- Samlad kapitalbedömning:** FI:s bedömning av företagens risker och det kapitalkrav riskerna medför.
- Säkerställda obligationer:** Säkerställda obligationer är obligationer med säkerhet i en viss säkerhetsmassa, oftast i form av

bostadskrediter. I FI:s metod för kreditrelaterad koncentrationsrisk ska säkerställda obligationer tas med till 10% av dess fulla värde i enlighet med regelverket om stora exponeringar.

1 Bilaga 1: Instruktion för ifyllande av mall för informationsinhämtning avseende ränterisk i bankboken.

1.1 Om mallen

Mallen för informationsinhämtning utgörs av ett excel-dokument med fyra ark:

- Grundinformation – ett ark för inlämnande av information rörande ränteomsättning och förfall uppdelat på tidsspann och balansräkningsinstrument.
- Avancerad information – ett ark för mer detaljerad kassaflödesinformation, där exakta tidpunkter för ränteomsättning och förfall ska anges för breda kategorier som tillgångar, skulder och derivat.
- Optionsenkät – ett ark för information rörande optionsrisk.
- Basisriskenkät – ett ark för information rörande basisrisk.

Av de två första typerna finns det ett ark per valuta i gruppen svenska kronor, norska kronor, danska kronor, euro och amerikanska dollar. Om ett företag inte har räntebärande exponeringar inom någon av dessa valutor, eller om det har exponeringar motsvarande mindre än 5 procent av den totala balansomslutningen i en viss valuta, kan motsvarande ark lämnas tomt. Alla räntebärande exponeringar i valutor som utgör mindre än 5 procent av den totala balansomslutning kan räknas om till en gemensam redovisningsvaluta och redovisas i arken benämnda "XXX". Om ett företag har en räntebärande volym utöver 5 procent av balansomslutningen i bankboken i en viss valuta som inte är någon av svenska kronor, norska kronor, danska kronor, euro eller amerikanska dollar, så ska företaget skapa ett nytt ark för grundinformation för den valutan, och även för avancerad information om det är relevant för företaget.

Det finns endast en optionsenkät och basisriskenkät i mallen för informationsinhämtning.

1.2 Grundinformation

Arken för den grundläggande informationsinhämtningen benämns "XXX", där XXX motsvarar den treställiga valutakoden för de positioner som redovisas i arket. Alla företag ska fylla i arken för grundinformation. Dock ska företag med begränsad ränterisk endast fylla i nominella belopp, medan företag med betydande ränterisk även ska ange kupongbetalningar. Om inte annat anges ska informationen lämnas på konsoliderad nivå för företagsgruppen. Eventuella interna transaktioner och derivat inom den konsoliderade bankboken ska inte

vara med i den lämnade informationen. Däremot ska derivat och transaktioner mellan bankboken och handelslagret vara med i informationen. De nominella beloppen ska kunna jämföras med de uppgifter företaget lämnar angående exempelvis lånevolymer i sin redovisning.

Den treställiga valutakoden anger ursprungsvalutan för de positioner som redovisas i respektive ark. Företagen ska lämna informationen om nominella belopp och kupongbetalningar i ursprungsvalutan. Fältet konverteringsfaktor används av FI för att ange standardiserade växelkurser som är desamma för alla företag. Nedan anges hur de olika instrumentgrupperna i arket för grundinformation ska fyllas i.

1.2.1 Tillgångar och skulder

1.2.1.1 Med fastställd räntebindningstid

Skulder och tillgångar med kontrakterad ränta redovisas genom att det nominella beloppet registreras i det tidsspänn där nästa ränteomsättning sker. De kuponger som betalas under löptiden läggs in till sitt fulla belopp i de tidsspänn som bäst motsvarar kupongdagarna.

1.2.1.2 Utan fastställd räntebindningstid

Icke tidsbundna åtaganden och tillgångar redovisas till sitt fulla belopp i det kortaste tidsspänn, alternativt gäller att om företaget använder en modellerad räntebindningstid i sin interna riskmätning ska denna anges. I Finansinspektionens metod bidrar inte icke tidsbundna åtaganden och tillgångar till utfallet, men uppgifter om modellerade räntebindningstider kan komma att användas i utvärderingen av företagens interna modeller.

1.2.1.3 FRN och räntejusterad in- och utlåning

Floating rate notes (FRN) är obligationer med en löptid som skiljer sig från räntebindningstiden. En FRN:s särart är att den har två räntekomponenter. Dels betalar den en flytande marknadsränta under löptiden, vars framtida värde i olika scenarion påverkas av hur swap-räntan rör sig. Dels innehåller den en fast kupong som kan relatera till emittentens kreditvärdighet vid utgivandet av obligationen.

Analogt förekommer det att banker lånar in och lånar ut pengar med ett fastställt återbetalningsdatum, men med en ränta som periodvis sätts om i relation till en referensränta (ex. 1M STIBOR).

I redovisningsarket finns tre rader för FRN och räntejusterade lån. På de två första ska nominellt belopp och kända kupongbetalningar anges. Nominellt belopp anges per nästa räntejusteringsdatum, och vid redovisning av kända kuponger ska även kända spreadar tas med även om de ska betalas vid datum bortom det närmast räntejusteringsdatumet. På den tredje raden anges återigen

det nominella beloppet, men nu i det tidsspann som bäst motsvarar slutförfalldatumet.

1.2.1.4 Strukturerad upplåning

Strukturerad upplåning karaktäriseras av att företaget ger ut en obligation med en viss avkastningsstruktur och samtidigt ingår ett derivatavtal som speglar strukturen i den utgivna obligationen. Ofta arrangeras denna form av finansiering av ett annat företag, som även blir motpart i derivattransaktionen. Den utgivna obligationen med det tillhörande derivatet refereras härefter till som ”paketet”. Paketet ger upphov till en exponering mot kort ränterisk och innehåller ofta element av optionalitet som ger finansiären eller derivatmotparten möjlighet att avsluta finansieringen innan slutförfalldatum.

I redovisningsarket finns tre rader för strukturerad upplåning. På de två första ska nominellt belopp och kända kupongbetalningar anges för varje paket. Nominellt belopp anges per nästa räntejusteringsdatum för paketet, och vid redovisning av kända kuponger ska även kända spreadar tas med även om de ska betalas vid datum bortom det närmaste räntejusteringsdatumet. På den tredje raden anges återigen det nominella beloppet, men nu i det tidsspann som bäst motsvarar första möjliga förfalldatum för paketet.

1.2.2 Derivat

1.2.2.1 Ränte-swappar

Ränte-swappar ska registreras med två nominella belopp med motsatt tecken som placeras in i de tidsspann som bäst motsvarar räntebindningstiden i respektive ben. En nyligen ingången ränte-swap där banken betalar fast ränta i fyra år mot erhållandet av en kvartalsvis omsatt ränta ska alltså läggas in med ett negativt nominellt belopp i fyraårsspannet, och ett positivt nominellt belopp i tremånadersspannet. De fasta kuponger som banken ska betala läggs in som negativa flöden i respektive tidsspann. Endast de kända ränteflödena i det flytande benet läggs in.

1.2.2.2 Rânteterminer

Rântederivat som avser säkra en enda ränteperiod läggs in som två nominella belopp med motsatt tecken, på så sätt att deras nettoposition motsvarar derivatet. För exempelvis en köpt rântetermin/FRA (eng. forward rate agreement) innebär detta att det positiva nominella beloppet läggs i det tidsspann som bäst motsvarar startdatum på underliggande ränteperiod. I det tidsspann som bäst svarar mot terminens slutdatum redovisas ett negativt nominellt belopp. Om terminen är såld blir förhållandet det omvända vad gäller tecknet på beloppen. Den kontrakterade räntan i terminen redovisas i det senare tidsspannet, med positivt tecken om terminen är köpt.

1.2.2.3 Obligationsterminer

Obligationsterminer är kontrakt om att i framtiden köpa en obligation till ett visst pris. De kan avräknas löpande eller vid terminens utgång. En köpt obligationstermin, där företaget har avtalat om att köpa en obligation till ett visst pris vid ett framtida datum anges på samma sätt som den underliggande obligation skulle ha angivits, det vill säga med ett positivt nominellt belopp i det tidsspänn som bäst motsvarar den underliggande obligationens förfallodatum. I det tidsspänn som bäst motsvarar terminens utgångsdatum läggs det negativa nominella beloppet. Endast kupongbetalningar mellan terminens utgångsdatum och obligationens förfallodatum redovisas i mallen.

1.2.2.4 FX-swappar

FX-swappar, som består av ett spot-kontrakt om att köpa en viss valuta, och ett forward-kontrakt om att sälja samma valuta (eller omvänt) redovisas med de nominella beloppen i respektive ark beroende på valuta.

1.2.2.5 Ränte-swappar mellan olika valutor

Ett derivat som säkrar valutakursrisk och ränterisk samtidigt är ränte-swappar med olika valuta i respektive ben. Dessa delas upp i sina respektive ben som läggs in i respektive ark beroende på valuta. Varje ben i swappen läggs in på samma sätt som motsvarande ben i en ränte-swap beroende på om det är en fast eller flytande ränta i swappen.

1.2.2.6 Kreditderivat

Genom att ingå ett kreditderivat, där banken betalar eller erhåller en fast kupong i gengäld för skydd eller utställt skydd mot en att en viss motpart går i konkurs, kan kupongbetalningarna på tillgångssidan påverkas. För dessa derivat ska det nominella beloppet och de fasta kupongerna redovisas i mallen. I beräkningen av ränterisk kommer kupongerna att adderas till kupongerna för tillgångarna. Köpt skydd redovisas med negativt nominellt belopp och kupongbetalningar.

1.2.3 Kompletterande information

1.2.3.1 Löptidsmatchade valutasäkringar

I syfte att möjliggöra en rättvisande bild av företagens kapitalbindningstid behöver FI ta del av information som rör valutasäkringar som avser specifika tillgångar och skulder och som matchar dessa med avseende på löptid.

Ange nominellt belopp i det tidsspänn som motsvarar derivatets löptid, med positivt belopp där företaget erhåller fast ränta.

1.3 Avancerad information

De mest avancerade företagen ska utöver grundinformationen även lämna avancerad information och fylla i en detaljerad beskrivning av kassaflödena i arken ”Detaljerade_Kassaflöden_XXX”, där XXX representerar en treställig valutakod. Här är kraven lägre på att skilja ut källorna till kassaflödena. Fokus ligger istället på att i detalj ange när i tiden de inträffar.

1.3.1 Tidsangivelse

Tiden för när ett visst kassaflöde inträffar ska anges som delar av år. Tidpunkten för kassaflödet ska läggas in som antal år, uträknat med ACT/ACT på så sätt att framtida datum med samma månad och dag som referensdatumet motsvaras av ett heltal.

1.3.2 Kassaflöden

De kassaflöden som ska redovisas är nominella belopp och kupongbetalningar, enligt samma principer som för vad som ifylls i arken för grundinformation. Skillnaden består i att flöden summeras i ett antal kategorier:

- **Tillgångar** – motsvarar nominella belopp och kupongbetalningar för räntebärande tillgångar i bankboken.
- **Skulder, exklusive eget kapital och icke tidsbunden inlåning** – motsvarar nominella belopp för räntebärande skulder med kontrakterad räntebindningstid.
- **Skulder med modellerad duration** – motsvarar nominella belopp i enlighet med den eventuellt modellerade räntebindningsstrukturen för eget kapital och/eller icke-tidsbunden inlåning.
- **Räntederivat** – motsvarar nominella belopp och kupongbetalningar för derivat som används för att säkra ränterisk och/eller valutarisk i bankboken.

1.4 Enkät kring optionsrisk

Enkäten kring optionsrisk ska vid förfrågan fyllas i av alla företag. Företagen ska ange huruvida de har exponering mot inbäddade, explicita (i form av fristående kontrakt), eller beteendemässiga optioner. Om företaget har sådana exponeringar ska den nominella storleken på exponeringen anges. Exponeringen ska i denna enkät alltid anges som ett positivt nominellt belopp, men i netto kolumnen kan sådana optioner som företaget både har sålt och köpt räknas bort.

1.5 Enkät kring basisrisk

Enkäten kring basisrisk ska vid förfrågan fyllas i av alla företag. Företagen ska ange hur deras nettoexponering mot olika interbankräntor ser ut. En mångårig exponering mot en viss interbankränta kan uppnås genom att ett företag köper eller emitterar FRN, lånar ut med en ränta som är indexerad mot en interbankränta, eller genom att företaget ingår ränte-swappar. Företagen ska i varje cell ange netto nominellt belopp i tillgångar, skulder och derivat där en viss interbankränta är kontrakterad fram till en sista ränteomsättning som faller inom cellens period. Ränteterminer med interbankränta som underliggande variabel redovisas separat och här skall avräkningstidpunkten vara avgörande för i vilken cell det nominella beloppet hamnar. Tabeller för basisrisk i svenska kronor, norska kronor, danska kronor, euro och amerikanska dollar finns förberedda. Om företaget har ränteriskexponering i fler valutor än dessa (se kriterier ovan) ska företaget skapa nya tabeller där denna information kan fyllas i.